

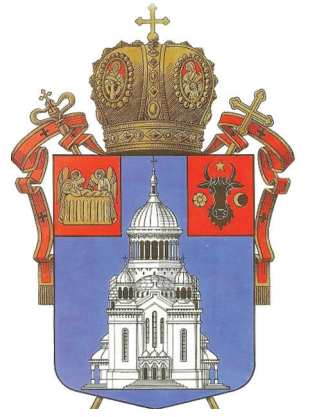
RENAȘTEREA

FONDATOR: EPISCOP NICOLAE IVAN 1919

Anul XXXVI
Serie nouă
Decembrie
2025

12
(428)

Prețul: 10 lei

EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ A VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI

† Andrei

*Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

**„Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri”
(Matei 10, 32)**

A fi creștin presupune a-L mărturisi pe Hristos. Primii mărturisitori au fost copiii uciși de Irod, atunci, la nașterea Lui. Citim în Sfânta Scriptură că „Irod a văzut că a fost anăgît de magi, s-a mâniat foarte și, trimițând, a ucis pe toți pruncii care erau în Betleem și în toate hotarele lui, de doi ani și mai în jos, după timpul pe care îl aflase de la magi” (Matei 2, 16).

Pruncii, ne spune cartea de slujbe, au devenit mucenici. „Născându-Te Tu, Doamne, Cel mai înainte de veci, din Fecioară, și din bunătate făcându-Te, Prunc, Ți s-a aduc Ție, prin sânge, ceata de prunci mucenici, fiindu-le sufletul luminat și netulburat; pe care după dreptate i-ai sălășluit în locașurile celor pururea vii, înfierând răutatea lui Irod și cruda lui nebunie”^o.

Mucenici și mărturisitori ai lui Hristos au fost de-a lungul timpului foarte mulți creștini convinși. Nu ne vom opri la toți, ci la câțiva dintre ei, care ne pot folosi ca model. Pentru că zice Domnul Hristos: „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri” (Matei 10, 32-33).

Mă opresc la tânărul, credinciosul și frumosul Ioan Valahul. Mihnea al III-lea, Domnitorul Țării Românești, a fost biruit de Mahomed al IV-lea pe la anul 1659. Din Țara Românească au fost luați foarte mulți prizonieri, printre care și Ioan Valahul care avea în jur de cincisprezece ani. Pe cale înspre Istanbul un soldat turc, cu gând nefiresc, a vrut să profite de el. Ioan s-a împotrivit și iscându-se între ei luptă l-a lovit pe turc și l-a omorât. A fost dus la Istanbul și dat femeii soldatului. Rob fiind, cu statura lui atletică, a stârnit în sufletul femeii gânduri păcătoase. Neacceptând nici păcatul desfrânării, femeia l-a dat pe mâna justiției și a fost spânzurat pe 12 mai 1662°. Murea pentru că n-a acceptat nici homosexualitatea și nici desfrânarea. Lucru greu de înțeles în lumea noastră libertină.

Sau un mucenic mai recent: Evghenie Rodionov. A crescut în Rusia Sovietică unde ideologia oficială era cea ateistă. S-a născut în anul 1977. Pentru prima dată în 1989, când era la liceu, bunica lui l-a dus să se spovedească. Părintele a observat că nu avea cruciuliță la gât și i-a dat una. Mama lui l-a sfătuit să n-o poarte la școală ca să nu-l batjocorească colegii. El n-a fost de acord și nu s-a mai despărțit de cruce.

În anul 1995 a fost luat în armată și a fost la un post de graniță, în Cecenia. La 13 februarie 1996, Evghenie și alți trei soldați au fost capturați de ceceni în timpul unei patrulare de noapte. Ca să devină liber, i s-a cerut să-și arunce crucea de la gât și să treacă la islam, scăpând în felul acesta de moarte. N-a acceptat nici una, nici alta, și i s-a tăiat capul cu bestialitate, iar mama cu greu i-a putut recupera trupul, plătind o mulțime de dolari.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române i-a canonizat anul trecut pe 16 dintre mărturisitorii credinței creștine, iar anul acesta este „Anul comemorativ al duhovnicilor și mărturisitorilor ortodocși români din secolul al XX-lea”. Eu mă voi opri la cel ce are o mare importanță pentru noi: Sfântul Mucenic Liviu Galaction de la Cluj.

Mucenicul Liviu Galaction Munteanu s-a născut în Cristian, în 1898, din părinții Nicolae și Maria. Școala primară o face în sat, apoi liceul „Andrei Șaguna” din Brașov. Urmează Institutul Teologic din Sibiu, iar doctoratul și-l face în Cernăuți, devenind un bun dascăl de studii biblice. Se căsătorește cu Silvia Popa și au trei copii: Didina, Sergiu și Lia¹.

DIN SUMAR:

– Sfântul Paisie de la Neamț –

*Părintele isihasmului românesc și făuritorul
renașterii duhovnicești în Răsăritul Ortodox*

– † PS SAMUEL BISTRITĂNEANUL.....(p. 3)

– Două mari praznice:

*Sărbătoarea Sfântului Andrei și ziua de 1 De-
cembrie*

– PROF. UNIV. DR. MIRCEA GELU BUTA...(p. 2)

¹ Mineiul pe Decembrie, E.I.B.M.B.O.R., București, 2005, p. 526.

Episcopul Nicolae Ivan îl aduce la Cluj, îl hirotoneste preot și devine un bun dascăl de biblice și rector al Institutului Teologic care se înființează în anul 1924². Pe Lia Drăgănescu Munteanu am prohodit-o eu, în anul 2024. Pe Liviu Galaction Munteanu, omul acest excepțional, îl caracterizează astfel profesorul Ioan Bunea: „Era de o conștiinciozitate și de-o punctualitate desăvârșită. Nu-mi amintesc să fi absentat sau întârziat vreun minut de la cursuri. Punctualitatea lui era proverbială. Cursul lui era sobru, de esență, cu informații complete în probleme de teologie biblică”³.

Misiunea spirituală a lui Liviu Galaction Munteanu la Cluj a fost una de excepție. Rector bun, profesor bun, preot bun și părinte de familie desăvârșit. După instalarea regimului comunist n-a fost pe placul autorităților. Modul cum l-au hărțuit este vizibil în cartea părintelui Răzvan Perșu⁴. Institutul Teologic din Cluj, poate și din cauza lui, este desființat în anul 1952. Părintele Liviu Galaction este transferat la biserica Sfinții Trei Ierarhi din Bistrița. Cu toate tracasările la care a fost supus, își desfășoară impecabil misiunea de preot.

În anul 1958, Episcopul Teofil Herineanu îl aduce din nou la Cluj și-l face vicar administrativ. Cum religia fusese scoasă din școală, și ignoranța spirituală era mare, părintele Liviu Galaction Munteanu primește sarcina să facă o programă de catehizare atât a celor mari, cât și a copiilor în biserică. Părintele și-l asociază pe profesorul Ioan Bunea și fac o programă minunată.

Rezultatul? Securitatea i-a arestat pe amândoi, au fost judecați la Tribunalul Militar din Cluj, primind ani grei de temniță. În „Memorialul” său, părintele Ioan Bunea ne relatează că Liviu Galaction a primit permisiunea să vorbească câteva minute cu soția și i-a zis: „Dragă Sisi, obișnuiește-te cu gândul că noi nu ne mai vedem în viața aceasta”⁵. Și nu s-au mai văzut.

Într-o notă informativă de la Securitate despre părintele Liviu Galaction Munteanu, citim: „Pe dânsul nu-l mai interesează condamnarea și vrea să fie până la sfârșit credincios jurământului față de Biserică. Dă exemplu că persoana sa este plină de martiriu, la fel ca și a unor preoți și slujitori din București de la Patriarhie care tot pentru Biserică au fost arestați. Arată că numele acestora, cât și al său vor figura în rândul credincioșilor care s-au sacrificat pentru creștinism. Numitul arată că nu numai episcopul Herineanu și dânsul, dar toți acei ce au jurat să slujească Biserica lui Hristos sunt împotriva comunismului, care caută să pângărească Biserica”⁴.

A fost închis la Gherla, apoi la Aiud, supus unui regim de detenție inuman și moare la 8 martie 1961, fiind îngropat pe „Râpa Robilor”. Sfântul Părinte Dumitru Stăniloae, închis în același timp, ne spune că mărturisirea lui Liviu Galaction Munteanu a fost una de excepție. Vedem ce preț mare, prețul vieții, s-a dat pentru ora de religie și astăzi n-o prețuim suficient.

În rândul mărturisitorilor îl putem socoti și pe părintele Florea Mureșan, protopopul Clujului, care moare tot în temnița din Aiud în 1963. Iar părintele protopop Aurel Munteanu de la Huedin, care a ridicat biserica impunătoare din centrul orașului, când s-a cedat Ardealul de nord în 1940, n-a dorit să-și lase credincioșii singuri și să plece. Și atunci „în plină zi, în mijlocul orașului și în văzul mulțimii care vocifera, asasinii l-au târât la pământ, l-au bătut cu pumnii și cu ciomegele, i-au smuls părul și barba cu carne cu tot, iar unul dintre ei i-a înfipt un par în gură până a ieșit prin ceafă”⁵.

I-am pomenit doar pe unii dintre mărturisitorii Domnului Hristos, începând cu pruncii din Betleem și până-n zilele noastre. Ei sunt mult mai mulți, dar pentru a ne problematiza, am considerat că sunt suficienți aceștia. Și gândindu-mă la ei, îi cităm pe Sfântul Apostol Pavel: „Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare-aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința” (Evrei 13, 7).

Noi Îl mărturisim pe Hristos prin faptele noastre bune, prin dragostea creștină. Ne spune El însuși că atunci când va reveni, toți morții vor învia. Hristos îi va împărți în două: unii de-a dreapta, și ceilalți de-a stânga. Și va zice celor de-a dreapta: „Veniți binecuvântații Tatălui Meu,

moșteniți cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Minte” (Matei 25, 34-36).

Aceștia vor rămâne nedumeriți și-L vor întreba: când Te-am văzut în aceste situații și Te-am servit? Și răspunsul va fi: ori de câte ori l-au văzut pe omul cel mai neînsemnat și l-ați slujit, pe Mine M-ați slujit. Și vor merge aceștia în viața veșnică fericită, pentru că L-au mărturisit pe El prin faptele lor.

Și-L mai mărturisim pe Hristos printr-o viață spirituală normală, prin participarea la Sfânta Liturghie. Canonul 80 de la Sinodul VI Ecumenic: conform acestuia, cine lipsește ai mult de trei duminici de la Liturghie, dacă-i cleric să se caterisească, iar dacă-i mirean să se oprească de la Sfânta Împărtășanie.

Ce să mai comentăm? Marea majoritate a românilor s-au declarat că aparțin unei confesiuni, dar duminica la biserică participă cam 10%. Ori dacă ne punem problema mărturisirii lui Hristos, trebuie să mergem duminica la biserică.

În România, dăm slavă lui Dumnezeu că acum ne putem desfășura liber viața spirituală. Că putem merge la biserică, că ora de religie o pot face toți copiii, că-i putem educa așa cum ne spune conștiința. Este adevărat că și lumea secularizată își spune cuvântul ei, dar noi fiind mărturisitori ai lui Hristos, avem marea șansă de a face misiune creștină.

Pentru a fi convingători noi înșine, trebuie să ducem o viață creștină. Căci spune Mântuitorul: „Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri” (Matei 7, 21).

Dorim ca sărbătorile Crăciunului, Anului Nou și Bobotezei să le petrecem cu multă bucurie, făcând misiune creștină și având multă pace în casele dumneavoastră. La mulți ani!

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Două mari praznice: Sărbătoarea Sfântului Andrei și ziua de 1 Decembrie

Prof. univ. dr. Mircea Gelu Buta

Sfârșitul lunii noiembrie aduce în sufletele românilor o lumină aparte, o lumină care vine atât din tradiție, cât și din istorie. Două sărbători stau alăturate ca două străji ale identității noastre: ziua Sfântului Andrei, apostolul care a adus creștinismul pe pământul strămoșesc, și 1 Decembrie, Ziua Națională a României, când, în anul 1918, sufletul unui neam a reușit să se întregască în Marea Unire. Privite astfel ele nu sunt doar două date în calendar, ci două repere care definesc, fiecare în felul său, esența românității.

Tradiția Bisericii afirmă că Sfântul Andrei, „Cel întâi chemat”, a propovăduit Evanghelia în regiunile nord-pontice, inclusiv în Scitia Mică. Sfântul Ieronim notează în „De viris illustribus” că Sf. Andrei „a predicat sciților și tracilor”, iar Eusebiu de Cezareea întărește această mărturie în „Istoria bisericească”. Pentru spațiul românesc, aceste referințe sunt mai mult decât note istorice, ele reprezintă actul de naștere al unei identități creștine timpurii.

Dimensiunea apostolică a creștinismului românesc nu este un element decorativ, ci un fundament spiritual. După cum afirmă Sfântul Irineu de Lyon: „Unde este Biserica, acolo este și Duhul lui Dumnezeu; iar unde este Duhul lui Dumnezeu, acolo este și Biserica și tot harul” (Împotriva ereziilor III, 24). Primirea Evangheliei printr-un apostol arată că începuturile spirituale ale acestui popor sunt marcate de prezența Duhului Sfânt încă din veacurile creștinismului primar.

În tradiția populară, obiceiurile legate de noaptea Sfântului Andrei precum lumina ce veghează casa, grâul pus la încolțit, chemarea binecuvântării în prag de iarnă nu sunt simple relicve folclorice, ci expresii ale unei teologii populare în care Dumnezeu

este chemat în intimitatea vieții zilnice. Românul a înțeles, prin simțire, că „Harul nu desfințează firea, ci o îmnoiește” (Sfântul Maxim Mărturisitorul), și de aceea vechile practici au fost integrate organic într-un univers luminat de credința creștină.

Dacă ziua de 30 noiembrie semnifică nașterea spirituală a poporului român, 1 Decembrie reprezintă semnul maturității sale istorice. Marea Adunare de la Alba Iulia din anul 1918 nu poate fi înțeleasă în afara contextului cultural și spiritual al românilor. De-a lungul secolelor, Biserica a fost un factor decisiv în păstrarea limbii, a conștiinței de neam și a unității interioare.

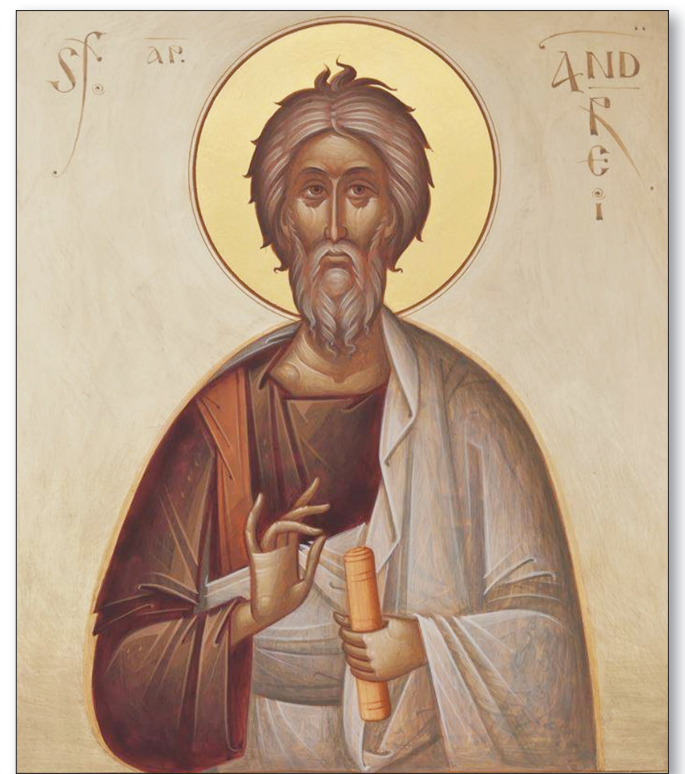
Cronicarii medievali Varlaam, Dosoftei, Antim Ivireanul au lucrat nu doar pentru mântuirea sufletelor, ci și pentru întemeierea unei culturi unitare. Mitropoliile și mănăstirile au fost centre de educație și identitate. Predicile lui Antim, scrise într-o limbă românească limpede și puternică, au întărit ideea unei comunități de destin. Așa cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur: „Nimic nu unește mai mult ca aceeași limbă și aceeași credință.” Această unitate profundă, invizibilă, avea să pregătească terenul pentru unitatea politică.

Momentul 1 Decembrie a fost rodul unui proces istoric, dar și al unei formări spirituale neîntrerupte. Românii au cerut unirea nu doar ca drept politic, ci dintr-un sentiment al apartenenței cultivate prin secole de rugăciune, tradiții și slujbe comune, o comunitate eclezială care a devenit, firesc, comunitate națională.

Teologia patristică acordă un rol esențial continuității atât în transmiterea credinței, cât și în identitatea popoarelor, așa cum ne povățuiește Sfântul Vasile cel Mare: „Să păstrăm cu tărie tradițiile, asemenea unor bunuri moștenite.”

La nivel național, această idee se împlinește vizibil prin faptul că sărbătoarea Sfântului Andrei conservă tradiția, iar ziua de 1 Decembrie arată roadele continuității. Ele sunt simbolic începutul și desăvârșirea unei identități: Sfântul Andrei, întemeietorul credinței, iar 1 Decembrie, întemeierea statului modern.

Un popor devine deplin când își armonizează tradiția spirituală cu vocația sa istorică, iar românii au reușit aceasta, demonstrând că „nu există identitate națională fără identitate spirituală”.

Faptul că sărbătoarea Sfântului Andrei precede Ziua Națională poate fi citit ca o pedagogie a calendarului: înainte de a sărbători unitatea politică, suntem chemați să ne întoarcem la temelia spirituală. Înainte de steaguri, vine crucea; înainte de defilări, se aude chemarea apostolului; înainte de afirmarea națiunii, vine mărturisirea Evangheliei. Este o ordine firească, ce amintește de cuvântul Sfântului Augustin: „Ordinea este frumusețea universului.”

Sărbătoarea sfântului Apostol Andrei și ziua de 1 Decembrie luminează, împreună, portretul identitar al românilor. Prima dezvăluie începutul credinței, iar cealaltă arată împlinirea istoriei. Una ne leagă de Evanghelie, cealaltă ne leagă de destinul nostru ca popor. Astfel, cele două sărbători nu sunt doar alăturate, ci interdependente pentru că fără temelia spirituală a Apostolului, nu ar fi existat solidaritatea care a făcut posibilă Marea Unire, iar fără consistența istoriei naționale, tradiția apostolică ar fi rămas izolată, fără un popor care să o mărturisească.

În lumina lor unitară, românii înțeleg că identitatea pe care o au este o sinteză între credință și istorie, între chemarea lui Hristos și chemarea neamului, iar această sinteză este, poate, cel mai frumos dar lăsat de Sfântul Apostol Andrei pământului românesc.

² Mineiul pe Mai, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2001, p. 114.

³ Pr. Lucian Greabu, *Preotul și profesorul Liviu Galaction Munteanu, păstor de suflete și martir al Bisericii noastre*, Editura Renașterea, 2021, p. 57.

⁴ *Ibidem*, p. 59.

⁵ *Ibidem*.

† **SAMUEL BISTRITĂEANUL**

Episcop vicar al

Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului

**Sfântul Paisie de la Neamț –
Părintele isihasmului
românesc și
făuritorul renașterii
duhovnicești
în Răsăritul Ortodox**

nul dintre cele mai luminoase chipuri ale Ortodoxiei secolului al XVIII-lea a fost Sfântul Cuvios Paisie Velicovschi, un monah care a redeșteptat viața duhovnicească în întreg Răsăritul Ortodox și care a lăsat o moștenire spirituală de neprețuit. Numele său rămâne legat nu doar de marile mănăstiri românești Dragomirna, Secu și Neamț, ci și de renașterea isihasmului, acea tradiție a rugăciunii inimii care a modelat monahismul ortodox timp de secole. În acel secol, în multe părți ale lumii ortodoxe, viața monahală își pierduse vigoarea de altădată. Studiul Sfinților Părinți se împuținase, iar influențele raționaliste ale epocii începeau să pătrundă și în mediile religioase ortodoxe. Era clar că era nevoie de o întoarcere la izvoarele autentice ale spiritualității răsăritene. În acest context a apărut Cuviosul Paisie Velicovschi, un căutător sincer al adevărului și al trăirii monahale, el a fost cel prin care Dumnezeu a reaprins flacăra isihasmului.

Sfântul Paisie s-a născut în 21 decembrie 1772, în orașul Poltava, din Ucraina de astăzi, în vremea aceea făcând parte din Imperiul țarist. A fost al unsprezecelea copil dintre cei doisprezece câți a avut familia preotului Ivan și a soției sale Irina. La botez a primit numele de Piotr (Petru). Încă din copilărie a simțit chemarea către o viață de rugăciune. Rămânând orfan de tată, între anii 1735-1739, a fost trimis de mama sa, să studieze la Academia duhovnicească din Kiev, întemeiată de Sfântul Ierarh Petru Movilă, însă a simțit că învățătura teologică scolastică nu era suficientă și nu îl împlineste sufletește, fără o trăire duhovnicească, de aceea, a părăsit Academia și a viețuit pe la mai multe mănăstiri din Rusia, în căutarea unui povățuitor duhovnicesc.

La mănăstirea Medvedovski a fost tuns rasofor, luând numele de Platon. Dezamăgit și de viața monastică din Imperiul țarist, a venit în Țările Române în anul 1743, unde l-a cunoscut pe Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului, care era îndrumătorul duhovnicesc al schiturilor Dălhăuți și Trăisteni din Moldova și Cârnu din Țara Românească. În anul 1746, pe când avea 24 de ani, a plecat în Sfântul Munte Athos, locul unde tradiția isihastă era încă vie. Aici a descoperit scrierile duhovnicești ale Sfinților Părinți, a început să le copieze și să le traducă din limba greacă veche în limba slavonă pentru că era convins că fără hrana duhovnicească a Sfinților Părinți, monahismul își pierde esența, iar viața creștină în general se secătuiește, se ofilește și se transformă într-o viață bazată doar pe obiceiuri și reguli exterioare și pe ritualuri fără substanță și trăire. În Sfântul Munte a fost călugărit în anul 1750 de Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului, care i-a dat numele de Paisie. În anul 1758 a fost hirotonit preot (ieromonah). După șaptesprezece ani, în anul 1763 revine în spațiul românesc, fiind primit cu brațele deschise de către mitropolitul Moldovei, Gavriil Callimachi, fratele domnitorului Grigore Callimachi, care îi încredințează conducerea mănăstirii Dragomirna. În mănăstirea Dragomirna a primit „schima mare”, cea de-a treia și cea mai desăvârșită treaptă a profesiei monahale, după tradiția bizantină, fără a i se mai schimba numele. Obștea cu care a venit din Sfântul Munte număra 64 de frați, dar în scurt timp

numărul lor a crescut la 350. După ocuparea părții de nord a Moldovei de către Imperiul habsburgic, în anul 1775, Sfântul Paisie împreună cu obștea sa, a fost nevoit să părăsească Dragomirna și să se stabilească la mănăstirea Secu, pentru ca peste patru ani să se mute la Neamț, cea mai mare și celebră mănăstire a Moldovei, la porunca domnitorului Constantin Moruzi. Aici, sub îndrumarea sa, comunitatea monahală a ajuns la peste 700 de viețuitori. A păstorit în calitate de stareț ambele mănăstiri: Neamț și Secu, timp de 15 ani. Aceasta a fost ultima etapă a vieții marelui stareț, care a avut influența cea mai mare, în care dus la maturitate activitatea sa literar-duhovnicească. Astfel, Neamțul aceluși timp devenise centrul monahismului ortodox, școală de viață isihastă și cultură duhovnicească pentru întreg Răsăritul ortodox.

Rânduiala monastică paisiană se caracteriza prin ascultare, viață chinovială riguroasă, muncă, rugăciune și studiu. Cuviosul Paisie a reușit să creeze un mediu în care monahii de diferite naționalități (preponderent români și slavi) trăiau într-o armonie exemplară. Cea mai importantă lucrare a Sfântului Paisie a fost reintroducerea isihasmului în viața mănăstirească. El a restituit monahismului răsăritean practica rugăciunii neîncetate cu „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, însoțită de o profundă conștiință a smereniei și a nevoinței ascetice. Totodată, Sfântul Paisie a întemeiat o veritabilă „școală de traducători”. Două echipe de traducători și copiiști, avându-l în frunte pe Sfântul Paisie, au lucrat neîncetat la revizuirea și traducerea în slavonă și română a scrierilor patristice, în special filocalice. Aceste traduceri au pregătit apariția Filocaliei, atât în spațiul slav, cât și în cel românesc influențându-l pe Sfântul Nicodim Aghioritul și, peste secole, pe Sfântul Dumitru Stăniloae. Prin aceste traduceri, Sfântul Paisie nu doar a reînviat tradiția filocalică, ci a făcut-o accesibilă majorității lumii ortodoxe. Ucenicii săi, educați în duhul ascultării și al rugăciunii inimii, au dus mai departe rânduiala sa în toate țările ortodoxe de primprejur. În Rusia, Sfântul Paisie este considerat unul dintre întemeietorii tradiției „stareților” - acei mari părinți duhovnicești de la Optina, dar și din alte părți, între care strălucește Sfântul

Serafim de Sarov. În spațiul românesc lucrarea paisiană a rodit în secolul al XIX-lea prin Sfântul Ierarh Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești, prin Sfântul Cuvios Gheorghe, starețul de la Cernica și Căldărușani, care i-au fost ucenici direcți Sfântului Paisie, de asemenea prin mitropolitul Veniamin Costachi al Moldovei, prin Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica și prin Sfântul Cuvios Irodion de la Lainici, iar în secolul al XX-lea prin Sfinții Cuvioși Cleopa și Paisie de la Sihăstria, care au transmis mai departe acea respirație duhovnicească izvorâtă din Filocalie.

Sfântul Paisie Velicovschi a trecut la cele veșnice în 15 noiembrie 1794, fiind îngropat în biserica mare a Mănăstirii Neamț. Biserica Ortodoxă Română i-a recunoscut sfințenia vieții și ortodoxia învățăturii, canonizându-l în anul 1988. Ce putem învăța și noi de la Sfântul Paisie Velicovschi? Să prețuim citirea Sfintei Scripturi și a operelor Sfinților Părinți, să iubim rugăciunea, să trăim în smerenie, ascultare de părintele nostru duhovnicesc și în iubire frățească. Viața și lucrarea Sfântului Paisie sunt o dovadă că, atunci când omul îl caută cu sete și sinceritate pe Dumnezeu și se smereste deplin, harul dumnezeiesc îl înalță și îl face lumină pentru întreaga lume.

Sfântul Paisie Velicovschi a trecut la cele veșnice în 15 noiembrie 1794, fiind îngropat în biserica mare a Mănăstirii Neamț. Biserica Ortodoxă Română i-a recunoscut sfințenia vieții și ortodoxia învățăturii, canonizându-l în anul 1988. Ce putem învăța și noi de la Sfântul Paisie Velicovschi? Să prețuim citirea Sfintei Scripturi și a operelor Sfinților Părinți, să iubim rugăciunea, să trăim în smerenie, ascultare de părintele nostru duhovnicesc și în iubire frățească. Viața și lucrarea Sfântului Paisie sunt o dovadă că, atunci când omul îl caută cu sete și sinceritate pe Dumnezeu și se smereste deplin, harul dumnezeiesc îl înalță și îl face lumină pentru întreaga lume.

De Niceea la Iznik și înapoi

*„Oricine crede că Iisus este Hristos, este născut din Dumnezeu”
(1 Ioan 5, 1)*

Pr. Eugen Adrian Truța

Secretar eparhial

e 28 noiembrie anul curent, Patriarhul ecumenic Bartolomeu I și Papa Leon al XIV-lea s-au rugat împreună lângă ruinele basilicii „Sfântul Neofit” din Iznik (Turcia), fosta localitate Niceea. Au trecut 1700 de ani de la lucrările întâiului Sinod Ecumenic desfășurat aici în mai-august 325 la convocarea expresă a Împăratului Constantin cel Mare și Sfânt, denumit în actele vremii „episcop al celor din afară”.

Cei doi înalți prelați au fost înconjurați de reprezentanți ai celorlalte culte și biserici creștine (mai puțin din partea Patriarhiei Moscovei) într-un efort comun de a marca nevoia de unitate și responsabilitate creștină în fața societății fragmentate și dispusă la conflicte sociale și armate. Întorși la Biserica patriarhală „Sf. Gheorghe” din Fanar, Istanbul, cei doi au semnat un act a cărui conținut încă nu este public la ora redactării acestui text.

Sinodul din 325 urmărea ca prin clarificarea dogmatică survenită în urma ereziei ariene să asigure pacea politică în Imperiul Roman de Răsărit și de Apus (prin cei 7 sau 8 episcopi de origine occidentală). În fapt, lumea cunoscută atunci nu era încreștinată în proporție așa mare ca Europa mileniului următor, dar soluția intuită și susținută de împărat era coagularea în jurul credinței curate în Iisus Hristos. Situația seamănă destul de mult cu raporturile politico-religioase de azi când bătrânul continent european trece prin reasezări demografice și frământări politice gata să concureze la o implozie generalizată.

Nu aspectul organizării politice europene însă e preocuparea noastră principală, ci greutatea acestui moment care leagă credința creștină într-o „împreună-propovăduire”.

Arienii de azi, transformați de pulsul filosofic al momentului, văd în Iisus Hristos un întemeietor de religie, cu o biografie sacrificială a cărui destinatar nu poate fi precizat întru totul. Se presupune că atmosfera ostilă din mediul iudaic al secolului I a contribuit la acea crucificare nedreaptă, dar fără un adresant clar. Acest Mesia incomod a captat întreaga mitologie religioasă a Orientului, incluzând nașterea dintr-o fecioară, trinitatea credinței și jertfa sângeroasă, pentru a alcătui o excepțională religie post-iudaică. Chiar dacă răspândirea ulterioară a creștinismului în bazinul mediteranean prin intermediul eforturilor Sfântului Apostol Pavel, acest scandalos om universal, a pus bazele civilizației europene, divinitatea unui evreu din secolul I rămâne o chestiune de gust și sentiment înduioșător.

Împotriva acestei perspective, împreună-rugăciunea și împreună-lucrarea din prezentul suferind al creștinătății ar putea constitui temelia unei descoperiri a credinței atât pentru necreștini, cât și pentru aceia dintre noi mai puțin dedați la cele bisericesti. Argumentul credinței este argumentul interior al trăirii credinței, nu unul strict al moștenirilor. Sunt creștin nu pentru că sunt român sau grec sau rus sau italian sau spaniol sau american, ci pentru că mărturisesc că Iisus Hristos e Dumnezeu și om adevărat.

Acel prim și fundamental crez niceean formulat și rostit acum 1700 de ani, dar și în 2025, la această rugăciune comună din 28 noiembrie, dovedește că Evanghelia învinge timpul și asperitățile, orgoliile și tradițiile de gândire. Nu știm sigur dacă a mai existat un „episcop al celor din afară” în organizarea acestei întâlniri, oricum nu unul oficial - altfel ușor intuit, dar știm că însăși substanța credinței cheamă la acte comune de mărturisire a dumnezeirii lui Iisus Hristos.

Tot la Niceea, în 325, s-a stabilit modalitatea de calcul a datei Paștilor, formulă agreată și practică în mod neîntrerupt. Singurele diferențe au intervenit în aprecierea justă a reperelor solare cauzate de evaluări matematice deosebite. În fond, s-a păstrat ecuația: după echinocțiul de primăvară (la debutul anului solar) când ziua crește în continuare și asistăm la victoria luminii asupra întunericului, într-o parabolă a începutului creației, a restaurării și a Împărăției luminii. Apoi, după luna plină fiindcă era data Paștilor veterotestamentare („Soarele se va întuneca și luna va fi roșie ca sângele” -Ioil 3, 4), iar moartea Mântuitorului Iisus Hristos a avut loc în timpul lunii pline; mai exact în prima duminică după luna plină: Ziua Învierii.

Această primă cartă a credinței creștine merită sărbătorită și valorizată în fiecare nou ev. La fel cum există comentarii și dezvoltări juridice ale actelor întemeietoare (constituții sau monumente juridice asemănătoare), la fel au apărut și sperăm să continue să existe precizări, explicări, clarificări, actualizări care să păstreze substanța și entuziasmul acelei prime și foarte fertile întâlniri de lucru. Cu toții ne dorim astăzi limpezime în stabilirea și trăirea credinței fără să mai avem de-a face cu o criză ariană de anvergură imperială, ci doar cu o delimitare clară față de iluziile și propunerile altor sisteme de credință pe care nu le împărtășim în sine, decât poate prin îngăduință civică.

Mai mult și mai important e să medităm asupra temei, poate în maniera în care Novalis scria în 1795 acel eseu-program despre creștinătate și Europa unde visa la o construcție europeană cu accente mariane.

Să ne întoarcem la sărbătoarea Nașterii Domnului Iisus Hristos. Reiau în chip de concluzie pilda spusă adesea de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei. La 2000 de ani distanță, în locul celor trei magi prezenți la Betleem se înfățișează trei reprezentanți ai creștinilor: patriarhul, papa și un pastor. În loc de aur, smirnă și tămâie, ei așează la picioarele Pruncuțului cele mai bune și valoroase daruri și cele mai bogate rapoarte de activitate: biserici, sisteme filantropice, opere artistice și altele. Vor să-L impresioneze cu devotamentul și credința lor. Atâta tot că, din iesle, se aude o voce grăind: „-Nimic, dar nimic nu valorează cât unitatea pierdută a credinței noastre!”.

Sărbători fericite!

Lumina sărbătorilor de iarnă

„Poporul cel ce umbla în întuneric a văzut lumină mare; voi, cei ce locuiați în latura și în umbra morții, lumină va străluci peste voi!”
(Isaia 9, 1).

Lată că ne apropiem cu pași repezi de minunatul Praznic al Nașterii Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Un praznic al Luminii întrupate...

O sărbătoare a revelației depline a Celui care vine în lume ca Lumină a Tatălui spre a se dăruia întreg neamurilor ca mântuire. Vine îmbrăcat în chipul omului celui vechi pentru ca să-l facă pe om „făptură nouă” (cf. II Corinteni 5, 17).

Învederat Îl percepem noi astăzi și nu se poate altfel căci așa L-au văzut de mult proorocii Vechiului Legământ (Isaia 9, 1; 42, 6-7; 49, 6; 60, 1-3; Iezechiel 1, 27-28; Avacum 3, 4; Maleahi 3, 20), așa l-au simțit și evangheliștii Noului Testament (Matei 4, 16; Luca 1, 78-79; 2, 32; Ioan 1, 4-5; 8, 12; 9, 5; 12, 35-36) și tot așa se dorește să fie recunoscut până la sfârșitul veacurilor.

Profeția mesianică cu care am pus început meditației mele are o frumusețe aparte și face referire la una din calitățile principale pe care Mesia Cel-mulț-așteptat o va avea: El va elibera poporul din robia întunericului, a umbrei morții și îl va îmbrăca în lumină, o lumină imaterială, lumina dreptății.

Pentru interpretarea acestui text scripturistic trebuie să se țină seama mai întâi de cele două criterii semnificative care stau la baza isagogiei biblice și anume: *locurile paralele*¹ și *contextul*² în care a fost rostită profeția.

Referindu-ne aici la primul criteriu vom spune că unul din citatele paralele de o importanță covârșitoare este cel din Isaia capitolul 42, versetul 6: „Eu, Domnul Dumnezeu, Eu Te-am chemat întru dreptate și de mână Te voi ține și Te voi întări; unui neam Te-am dat spre legământ și neamurilor³ spre luminare”, urmat de un altul, care zice: „Luminează-te, luminează-te, Ierusalime, că lumina ta vine și slava Domnului peste tine a răsărit” (Isaia 60, 1).

Intuind, dimensiunea profetică a textului, Sfântul Ioan Damaschin a făcut din el o cântare pascală, pe care cârțile de slujbă o redau astfel: „Luminează-te, luminează-te, noue Ierusalime, că slava Domnului peste tine a răsărit; saltă acum și te bucură, Sioane!; iar tu, Curată, Născătoare de Dumnezeu, veselește-te întru Învierea Celui născut al tău”⁴.

În cadrul stării de fapt a poporului⁵ sunt puse, astfel, în antiteză două elemente primordiale: lumina și întunericul, cel din urmă având rolul de a-l evidenția pe cel dintâi, după cum afirmă în comentariul său Sfântul Vasile cel Mare, zicând: „Acest popor întunecat de necunoașterea neamurilor a văzut lumină, nu ca una de

la foc, nici ca una de la stele sau lună, nici ca cea de la soare sau fulger, ci lumină mare, care strălucește și în cele raționale și în cele sensibile, care este cu Tatăl și îi luminează pe oameni, îi face strălucitori pe îngeri, le ajută tuturor și are razele din sine întinse încă și mai mult”⁶.

Așadar, lumina care îi va lumina pe cei din întuneric este Mântuitorul Iisus Hristos, Cel ce este deoființă cu Tatăl, întrucât este „Lumină din Lumină”.

Mai mult, aceste cuvinte nu trebuie gândite în dezacord cu cele redade de Matei cum că: „poporul ce stătea în întuneric a văzut lumină mare...” (Matei 4, 16), întrucât expresiile „a umbla în întuneric” și „a șede în întuneric” sunt ambele lipsite de finalitatea care le revine: unul nemișcându-se, iar altul umblând așa ca la întâmplare.

Împlinită în Noul Testament (Luca 2, 32; Ioan 1, 9; 3, 19; Faptele Apostolilor 13, 47; 26, 23), numirea atribuită lui Mesia de „lumină mare” rezidă în însăși cuvintele Mântuitorului, Care El Însuși Se definește pe Sine ca Lumină, zicând: „Eu sunt Lumina lumii; cel ce-Mi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții” (Ioan 8, 12), iar în alt loc adaugă: „Eu, Lumină am venit în lume, pentru ca tot cel ce crede în Mine să nu rămână în întuneric” (Ioan 12, 46), căci „Atât cât sunt în lume, Lumină a lumii sunt!” (Ioan 9, 5).

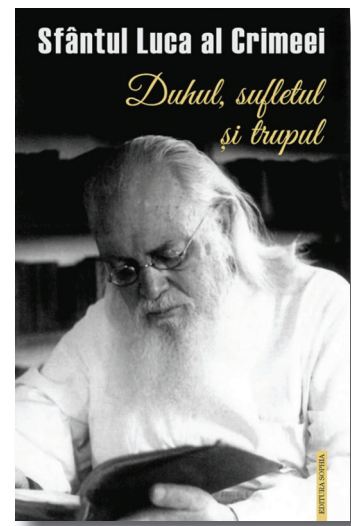
Pentru primirea și mai ales simțirea acestei lumini a lui Hristos trebuie să ne rupem pe cât posibil de lucrurile văzute, de obișnuitul cotidian; să ne curățim sufletul prin pocăință, fapte bune și credință nestrămutată, adăugând în potirul nunții Fiului de împărat și câte o lacrimă de umilință, de bucurie, de dor... Doar așa, numai așa, vom fi găsiți vrednici de primirea la Cina euharistică.

Privindu-ne în lumina sărbătorilor de iarnă, am putea adăuga încă o „fericire” în ciclul celor 9 fericiri rostite de Mântuitorul: „Ferițiți, cei care, primind pe Hristos Care vine ca lumină în întuneric, s-au făcut ei înșiși fii ai luminii și ai zilei”⁷.

Rugându-ne precum odinioară orbul din Evanghelia să ridicăm glasul și împreună cu teologul luminii – Sfântul Simeon, să grăim următoarele: „Miluiește-mă, Fiule al lui Dumnezeu, și deschide ochii sufletului meu, ca să văd Lumina lumii, pe Tine, Dumnezeul meu, și să mă fac și eu fiu al zilei dumnezeiești, și nu mă lăsa pe mine, Bunule, nepărtaș, ca un nevrednic de Dumnezeirea Ta. Arată-mi-Te, Doamne, pe Tine Însuși, ca să cunosc că m-ai iubit ca pe unul care a păzit poruncile Tale, Stăpâne. Trimite, Milostive, și peste mine pe Mângâietorul, ca să mă învețe cele privitoare la Tine și cele ale Tale să-mi vestească mie, Dumnezeule a toate! Luminează peste mine lumina cea adevărată, Milostive, ca să văd slava Ta, pe care ai avut-o la Tatăl Tău mai înainte de a se face lumea. Rămâi, precum ai spus și în mine, ca și eu să mă fac vrednic să rămân în Tine și să intru în chip știut [conștient] atunci în Tine și să Te am în chip știut [conștient] în mine. Binevoiește, Nevăzutule, să iei chip întru mine, ca văzând frumusețea Ta extraordinară, să port, Cerescule, chipul Tău și să uit toate cele văzute. Dă-mi mie slava pe care Ți-a dat-o Ție, Milostive, Tatăl, ca să mă fac asemenea Ție ca toți slujitorii Țăi, Dumnezeu după har și să fiu împreună cu Tine neîncetat, acum și pururea și în vecii vecilor nesfârșiți. Amin”⁸.

Să tindem, așadar, cu tot sufletul spre lumina lui Hristos ca să nu ne cuprindă întunericul!

maica Irina (Boamfă)

Sfântul Luca al Crimeei, *Duhul, Sufletul și Trupul*, Editura Sophia, București, 2024.

Sfântul Luca al Crimeei (1877-1961) a fost, apodictic, una dintre personalitățile duhovnicești cele mai reprezentative ale Ortodoxiei secolului trecut. Memoriile lui,¹ ecranizate de curând², vin să vorbească despre pătimirile și curajul unui om al credinței. În plus, în timp ce autori din

diferite spații scriu despre el și moștenirea sa³, operele sale sunt traduse în mai multe limbi.

Între recentele lucrări ale sale ce au devenit de curând accesibile și în limba română se numără și *Duhul, Sufletul și Trupul*. Tradusă din limba rusă de către Evdochia Șavga și îngrijită de L. S. Desartovici, ea se constituie într-un adevărat text apologetic. Altminteri, dat fiind contextul în care reputatul chirurg a activat, acest aspect a definit o parte din viața și activitatea sa. În cuvântul înainte al ediției, îngrijitorul ține să aducă în atenție și un exemplu practic al calităților sale argumentative din acest areal: „Înainte nenumăratelor prigoane și exiluri pe care le-a îndurat, în anul 1921, Sfântul Luca a fost supus unui proces public prin care se urmărea nu numai defăimarea și batjocorirea lui, ci și să se demonstreze că Dumnezeu nu există. Însă izbânda râvnită de atei nu s-a arătat nicidecum, ci dimpotrivă, s-a preschimbă într-o rușinoasă înfrângere. În acest proces, cea din urmă întrebare pusă Sfântului Luca de către acuzatorul public a fost: «Cum este posibil ca dumneavoastră să credeți în Dumnezeu, părinte chirurg Voino-Iasenețki? L-ați văzut vreodată pe Dumnezeul dumneavoastră?» Răspunsul a venit neîntârziat: «Pe Dumnezeu, într-adevăr, nu L-am văzut niciodată, domnule acuzator public. Dar am făcut operații pe creier și nu am văzut minte acolo înăuntru! Și nici conștiință nu am văzut acolo!»⁴

Segmentată în nouă capitole mari, lucrarea vine să vorbească despre progresul științei și modul în care vine el să reliefeze anumite aspecte fundamentale ale creștinismului (p. 15-25), despre inimă ca organ al cunoașterii supreme (p. 26-53), creier și relația lui cu duhul (p. 54-71), duhul plantelor și cel al animalelor (p. 72-79), sufletul și modul în care își face el simțită prezența la animal și la om (p. 80-94), relația duhului cu sufletul și trupul (p. 95-109), capacitățile duhovnicești transcendente (p. 110-130), omul lăuntric (p. 131-141) și nemurire (p. 142-156). Bine documentată, aidoma predicilor lui⁵, lucrarea se constituie într-un text cu valențe științifice. Ierarhul reușește să analizeze în paginile ei un vast volum de literatură științifică și teologică (din mai multe spații confesionale) și creează punți de legătură cu diferite spiritualități. Astfel, de exemplu, citează din Sfântul Ambrozio de la Optina, dar și din Alfons Ligouri, ori din operele psihologului, psihiatrului și filosofului francez Pierre Janet (p. 107). Ilustrația se constituie într-un adevărat atu al cărții. Astfel, autorul reușește să ofere, în cazul fiecărei afirmații făcute, un exemplu din viața, ori activitatea unui om de știință contemporan. Cititorii sunt astfel invitați să-și lărgească orizonturile și să ia contact cu oameni precum Berzelius, Carl du Prel ori alte nume importante ale științei mai vechi sau mai noi.

Înedită în publicistica Sfântului Luca al Crimeei, lucrarea intitulată: *Duhul, Sufletul și Trupul*, accesibilă, începând cu anul 2024 și în limba română, se constituie într-o invitație la interdisciplinaritate și într-o dovadă peremptorie a faptului că teologia e pregătită oricând să poarte un dialog onest cu știința. E meritul ierarhului pătimitor acela de a fi structurat ideile într-o manieră atât de densă și totodată accesibilă publicului larg și de a-și invita cititorii la introspecție în paginile lucrării apologetice.

Protos. Maxim (Iuliu-Marius Morariu)

¹ Sfântul Luca, Arhiepiscopul Crimeei, *Am iubit pătimirea*, trad. Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, Editura Sophia, București, 2006.

² <https://www.bing.com/videos/riverview/relatedvideo?q=film+sfantu+l+luca+al+crimeei&mid=7793C90B4236D9D50A617793C90B4236D9D50A61&FORM=VIRE>, accesat 15.08.2025.

³ Vezi, de exemplu: Nectarie Antonopoulos, *Sfântul Arhiepiscop Luca (1877-1961). Chirurgical fără de arginți*, Editura Biserica Ortodoxă, Editura Buna Vestire, Galați, 2003.

⁴ L. S. Desartovici, „Cuvânt înainte la ediția românească”, în Sfântul Luca al Crimeei, *Duhul, Sufletul și Trupul*, Editura Sophia, București, 2024, p. 7. Cf. Nectarie Antonopoulos, *Sfântul Arhiepiscop Luca (1877-1961). Chirurgical fără de arginți*, p. 86.

⁵ Sfântul Luca al Crimeei, *Predici*, Editura Sophia, București, 2010.

¹ Isaia 2, 5; 42, 6; Matei 4, 14-16; Luca 1, 79; 2, 32; Efeseni 5, 14.

² Împrejurările în care a fost rostită această profeție au fost date de căderea parțială a Israelului, începând cu fînăturile triburilor Zabulon și Neftali (cf. IV Regi 15, 29). Pentru mai multe detalii a se vedea Petre Semen, *Introducere în teologia profesilor scriitori*, Iași, Editura Trinitas, 2008, pp. 67-68.

³ De la grecescul *ethnos*. În limbajul biblic, folosit la plural, înseamnă „neamuri”, altele decât evreii, în general, păgânii. Prin legământul dintre Dumnezeu și poporul ales (Facere 15, 18; 17, 2, 4; Ieșire 2, 24; 19, 5), iconomia mântuirii lucrează în lăuntru unui singur neam; dar prin Iisus Hristos, „Lumina lumii”, ea se deschide spre universalitate. Cf. Bartolomeu Valeriu Anania, *Cartea profetului Isaia*, București, Editura Anastasia, 1999, p. 160.

⁴ Cântarea a noua din slujba Învierii, devenită și parte a Axionului pascal. A se vedea *Penticostar*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1999, p. 22.

⁵ Expresia lui Isaia „poporul” face referire la națiunea restrânsă acum la o simplă rămășiță.

⁶ Sfântul Vasile cel Mare, *Comentariu la cartea Profetului Isaia*, Editura Basilica, București, 2009, p. 262.

⁷ Simeon Noul Teolog, *Discursuri teologice și etice. Scrieri I, Et 10*, trad. rom. diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2001, p. 331.

⁸ Idem, Et 5, ed. cit., pp. 248-249.

Repere istorice ale Nașterii lui Iisus în relatările Evangheliștilor Matei și Luca

Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană

Facultatea de Teologie Ortodoxă
Universitatea Babeș Bolyai, Cluj-Napoca

1. Preliminarii

Ln Noul Testament, doar patru autori vorbesc despre Nașterea lui Iisus Hristos: Evangheliștii Matei (cap. 2), Luca (cap. 2), Ioan (1, 11-12), și Apostolul neamurilor, Sfântul Pavel (Gal 4, 4-6).

Sfinții Matei și Luca relatează evenimentul dintr-o perspectivă istorică, descriindu-l ca pe un act real al istoriei. Astfel, în timp ce Evanghelistul Matei este preocupat de evenimentele care se petrec în Ierusalim, având în prim plan persoana lui Irod regele și raportarea acestuia la Pruncul nou născut, Luca descrie întâmplările din afara Ierusalimului, mai precis, din Bethleem, încadrând Nașterea lui Iisus într-un timp istoric bine determinat, caracterizat de „recensământul” inițiat de Cezarul de la Roma: „În zilele acelea a ieșit poruncă de la Cezarul Augustus (27-14 î.Hr.) să se înscrie toată lumea. Această înscriere s-a făcut întâi pe când Quirinius (10 î.Hr. - 9 d.Hr.) ocârmuia Siria” (Lc. 1, 1-2). Așadar, destinatarii Evangheliei a treia nu puteau privi evenimentul Nașterii lui Iisus ca pe o ficțiune istorică, ci ca pe un fapt real, având martori de timp și de loc.

Spre deosebire, însă, de Sfinții Evangheliști Matei și Luca, Sfântul Ioan și Sfântul Apostol Pavel, în relatări foarte scurte, se opresc asupra semnificației teologice a evenimentului nașterii lui Iisus, spunând lumii de atunci, și celei de azi, dar și celei ce va veni după noi, ceea ce a adus întruparea lui Iisus Hristos omului tuturor timpurilor, și anume, statutul de *copil* al lui Dumnezeu și, implicit, de *frate* cu Iisus. Acest nou statut este un dar pe care omul l-a primit, de la Creatorul său, în actul nașterii lui Iisus. Așadar, în acest dar stă toată semnificația teologică a Întrupării. Sfântul Apostol Pavel spune răspicat acest adevăr: „Dar, când a venit plinirea vremii, Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere, ca să dobândim înfierea... În felul acesta, tu nu mai ești rob, ci fiu; iar dacă ești fiu, ești și moștenitor al lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos” (Gal 4, 4-5.7).

2. Repere istorice ale nașterii lui Iisus

Evanghelistul Matei începe relatarea marelui eveniment, ca și Luca, cu indicarea **locului nașterii**, acesta fiind **Bethleemul Iudeii** (2, 1), numit, în multe documente, și *casa pâinii*, după fertilitatea deosebită a regiunii. Cetatea Bethleem, situată la aproximativ 10-12 Km sud de Ierusalim, se mai numea, în timpurile străvechi, și Efrata (Fac. 35, 16-19), fiind locul unde se naștea, cu 1000 de ani în urmă, și regele David (1 Sam 16, 1; 17, 12). Pentru Matei, locul nașterii are o semnificație mesianică cu totul aparte, fiind profețit, ca atare, cu mult timp înainte de către profetul Miheia (5, 1): „Și tu, Betleeme, pământul lui Iuda, nu ești nicidecum cel mai mic între căpeteniile lui Iuda, căci din tine va ieși Povățuitorul care va paște pe poporul Meu, Israel” (Mt. 2, 6).

După precizarea locului, Evanghelistul Matei indică și **timpul nașterii** lui Iisus Hristos: „în zilele lui Irod regele” (Mt 2, 1), cândva spre sfârșitul vieții lui, în ultimii săi ani de domnie. El a domnit între anii 37-4 î.Hr. Este vorba de Irod Idumeul, rege al Iudeii și vasal al Romei, numit și „Cel Mare”, pentru a nu se confunda cu Irod Antipa, fiul său, sau cu Irod Agripa, nepotul său.¹

În precizarea timpului istoric al nașterii Mântuitorului mai poate fi luat în calcul cel puțin încă un eveniment, de data aceasta miraculos, consemnat numai de Evanghelistul Matei, și anume, **aparitia „stelelor” magilor** (Mt. 2, 2). Despre ce stea este vorba și de ce natură a fost ea? Întrebările sunt firești, pentru că Matei ne informează că această stea s-a arătat unor magi sau a fost observată de niște magi. Ea îi conduce din Extremul Orient spre Ierusalim, apare și dispăre, îi povățuiește de la Ierusalim spre Bethleem, unde urmau să-L găsească pe Noul Născut, Iisus, și se constituie punct de referință pentru Irod în încercarea acestuia de identificare a Pruncului, după discuția avută, la Ierusalim, cu magii etc. (cf. Mt. 2, 2.7.9.10.16).

Referindu-se la steaua pe care o menționează Evanghelistul Matei, Sfântul Ioan Hrisostom afirmă că, de fapt, ea nu a fost o stea, ca astru ceresc, ci o *putere nevăzută, dumnezeiască, care a luat numai chip de stea*,² fapt care se poate vedea, în primul rând, din mersul ei. Această „stea” mergea, impropriu spus, de la Nord spre Sud și nu de la Est spre Vest, așa cum, potrivit legii de rotație a pământului, am avea impresia că stelele s-ar mișca. În fond, ea nici nu avea un drum propriu: mergea, când magii trebuiau să meargă, și stătea, când ei se opreau. Era ca

stâlpul de nor din pustie, care oprea și îndemna la drum tabăra iudeilor, atunci când trebuia (cf. Ieș. 13, 21-22). Mai mult, ea se oprește exact deasupra locului unde era Pruncul, or, o stea obișnuită, din înălțimea cerului, nu putea indica un loc atât de mic și nici să-l facă cunoscut celor care vor să-l găsească.

Evanghelistul Matei mai face referire la un eveniment istoric, real, care încadrează, la fel, nașterea lui Iisus Hristos, și anume, **uciderea pruncilor** din Bethleem și din jurul lui. Iată ce spune el: „Iar Irod, văzând că fusese amăgit de magi, s-a mâniat foarte și, trimitând, i-a ucis pe toți pruncii care erau în Bethleem și-n toate hotarele lui, de doi ani și mai în jos, după timpul pe care îl aflase de la magi” (Mt. 2, 16).

Istoricul latin Macrobius, vorbind despre domnia Cezarului Augustus, notează faptul că împăratul s-a supărat când a auzit că Irod a poruncit uciderea pruncilor. Ocupând tronul prin uzurpare și crimă, principala lui grijă, de-a lungul celor 33 de ani de domnie, a fost aceea de a nu și-l pierde. Cruzimea lui se oglindește, de fapt, cum nu se poate mai bine, în numeroasele execuții pe care le-a ordonat în propria sa familie. Astfel, în anul 29 î.Hr. avea să fie executată, din ordinul lui, soția sa Mariamne, iar în anul următor, mama acesteia, Alexandra. A urmat, apoi, fratele soției, Aristobol, și alți doi cumnați, trei fii ai săi, Alexandru, Aristobol și Antipater, acesta din urmă fiind ucis cu numai 5 zile înainte de moartea sa. Se pare că această din urmă execuție, la curtea lui Irod, îl va fi determinat pe Octavian Augustus să exclame: „Melius est Herodis porcum esse quam filium” (E mai bine să fii porcul lui Irod, decât fiul său), făcând aluzie la faptul că, respectând cel puțin un precept al Legii vechi, tiranul iudeilor nu mânca carne de porc.³

Cât privește **numărul** pruncilor uciși, acesta n-a putut fi mai mare de câteva zeci, deoarece Bethleemul era o cetate mică, cu un număr mic de locuitori, la fel și cele din jurul lui. Creștinătatea a păstrat, însă, în tradiție, numărul simbolic de 14.000 (format din cifra 7, simbolică la evrei, exprimând deplinătatea, luată de 2 ori și înmulțită cu 1000), tocmai pentru a da glas sentimentelor de adâncă întristare, resimțită și în sânul ei, față de uciderea pruncilor nevinovați. Așa au înțeles creștinii să se simtă contemporani cu acest eveniment, amplificând durerea, în chip simbolic, la cote maxime.

Referitor la celălalt Evanghelist, care descrie Nașterea lui Iisus, și anume, la **Sfântul Luca**, observăm că el este preocupat atât de relatarea evenimentului în sine, ca fapt istoric, cât și de reliefa dimensiunii de mesaj spiritual al celor întâmplate. De fapt, toate cele descrise de către Evanghelist se desfășoară pe două traiectorii marcate de profunde relevanțe teologice:

cer → **pământ** (aparitia unui înger la păstori și dialogul cu ei; corul de îngeri și lauda adusă cerului)

pământ → **cer** (sosirea păstorilor la ieslea Pruncului nou născut, întoarcerea acestora slăvind și laudând pe Dumnezeu).

Așadar, în lumea evenimentelor miraculoase, care încadrează întruparea Fiului lui Dumnezeu, cerul coboară pe pământ, iar pământul urcă la cer.

Cât privește cadrul istoric al **nașterii lui Iisus**, observăm că acesta este determinat de decretul dat de către Împăratul roman, Octavian Augustus (27 î.Hr. - 14 d.Hr.), cu privire la un recensământ, numit de către Evanghelist „a toată lumea”, prima înscriere făcându-se pe vremea când Publius Sulpicius Quirinius era guvernator al Siriei, provincie de care ținea și regatul lui Irod. Iată ce consemnează Sfântul Luca: „Iar în zilele acelea a ieșit poruncă de la cezarul August să se înscrie toată lumea. Această înscriere, cea dintâi, s-a făcut pe când Quirinus guverna în Siria. Și se duceau toți să se înscrie, fiecare în cetatea sa” (Lc. 2, 1-3). Motivul pentru care Sfântul Luca consemnează, ca istoric, acest recensământ în scrierea sa, trebuie să fi fost faptul că, în viziunea sa, acesta a însemnat mijlocul de care s-a servit Providența divină pentru a-i aduce pe Sfânta Fecioară Maria și pe dreptul Iosif din Nazaret, la Bethleem, unde, potrivit prorociei lui Miheia 5, 1 (cf. Mt. 2, 5-6), trebuia să Se nască Hristos: „Și Iosif s-a suit și el din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, în cetatea lui David, care se numește Betleem, pentru că el era din casa și din seminția lui David, ca să se înscrie împreună cu Maria, cea logodită cu el, care era însărcinată. Iar pe când erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca ea să nască. Și L-a născut pe Fiul ei Cel Întâi-Născut...” (Lc. 2, 4-7).

Recensământul general al Imperiului, adică „a toată lumea”, cum afirmă Evanghelistul (Lc. 2, 1), s-a făcut în vederea stabilirii impozitelor pentru populație către statul roman.

Există, însă, în textul lucanic o dificultate care, încă de multă vreme, a atras atenția istoricilor. Pe baza unei informații pe care ne-o dă Iosif Flaviu, istoric iudeu, care a trăit în sec. I d.Hr., în lucrările sale *Antichități iudaice* (XVII, 13, 5; XVIII, 1, 1) și *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor* (VII, 8, 1)⁴, se admite, în general, că în Țara Sfântă a avut loc un recensământ în anii 6-7 d.Hr., și anume, îndată după scoaterea din domnie a lui Arhelau, fiul lui Irod Idumeul, pe vremea când, legat al Siriei, era Quirinius care, în această acțiune, s-a lovit de rezistența zelo-

ților conduși de Iuda Galileeanul (cf. F. Ap. 5, 37). A mai existat, oare, și un alt recensământ, cu mai bine de 10 ani înainte, pe vremea domniei lui Irod? Este întrebarea pe care ne-o punem, în mod firesc, atunci când constatăm nepotrivirea dintre ceea ce ne spune Sfântul Luca și ceea ce aflăm de la Iosif Flaviu.

Pe baza unor inscripții găsite la Tivoli, în Italia, și la Antiohia Pisi-diei, în sudul Asiei Mici, s-a presupus că Quirinius ar fi fost legat al Siriei și în anii 4-1 î.Hr. și că, încă mai înainte, în anii 10-8 î.Hr., el ar fi condus un recensământ în Palestina. Pe de altă parte, scriitorul creștin Tertulian (+ aprox. 240) atribuie recensământul, de care vorbește Sfântul Luca, lui Sentius Saturninus, legat al Siriei între anii 8 și 6 î.Hr. Sf. Luca și spune că „această înscriere s-a făcut întâi pe când Quirinius ocârmuia Siria” (Lc. 1, 2). Acel *întâi*, din exprimarea Evanghelistului, ar putea foarte bine să indice că înscrierea la care el se referă, aceea la care au participat dreptul Iosif și Fecioara Maria, nu este, de fapt, primul recensământ, ci reprezintă o continuare a recensământului inițiat de Quirinius, mai înainte.⁵

Iată, așadar, preocuparea Evangheliștilor de a așeza evenimentul nașterii lui Iisus, în istorie, nu ca pe o ficțiune, care colorează conturul miraculos al ei, ci ca pe un punct central, real, în jurul căruia se învârtă tot sensul conținutului ei.

După precizarea timpului istoric în care are loc nașterea lui Iisus (Lc. 1, 1-2), Luca menționează doar atât, referitor la eveniment, și anume că, aflându-se în Bethleem, cu ocazia recensământului inițiat de Augustus, Mariei i-a sosit vremea să nască și că „...a născut pe Fiul său Cel Umil Născut și L-a înfășat și l-a culcat în iesle, căci nu mai era loc pentru ei în casa de oaspeți” (Lc. 2, 7). Menționarea cuvântului „iesle”, precizarea faptului că nu mai era loc pentru ei în casa de oaspeți, precum și a prezenței păstorilor prin preajmă, lasă loc interpretării că Maria trebuie să fi născut undeva în afara cetății, poate chiar într-un adăpost cu animale.

„În ținutul acela - adică în regiunea din jurul Bethleemului, mărturisese autorul - erau păstori, stând pe câmp și făcând de strajă noaptea împrejurul turmei lor” (Lc. 2, 8).

Ceea ce se petrece mai departe, marchează misiunea păstorilor: „Iar după ce îngerii au plecat de la ei, la cer, păstorii vorbeau unii către alții: Să mergem dar până la Betleem, să vedem lucrul acesta ce s-a făcut și pe care Domnul ni l-a făcut cunoscut. Și, grăbindu-se, au venit și au aflat pe Maria și pe Iosif și pe Prunc, culcat în iesle. Și văzându-L, au vestit cuvântul grăit lor despre acest Copil... Și s-au întors păstorii slăvind și laudând pe Dumnezeu, pentru toate câte au ziseră și văzuseră, precum li se spusese” (Lc. 2, 15-17.20). Așadar, potrivit cuvintelor Evanghelistului, misiunea păstorilor constă din patru aspecte:

a. **perceperea mesajului** divin din cuvintele îngerilor: „...să vedem lucrul acesta ce s-a făcut și pe care Domnul ni l-a făcut cunoscut”.

b. **căutarea Pruncului**: „Și, grăbindu-se, au venit și au aflat... pe Prunc...”

c. **vestirea mesajului** transmis lor de Dumnezeu, prin îngeri: „Și văzându-L, au vestit cuvântul grăit lor despre acest Copil”.

d. **doxologia misiunii** - lauda lui Dumnezeu pentru lucrările Lui: „Și s-au întors păstorii slăvind și laudând pe Dumnezeu”.

Așadar, păstorii nu rămân doar uimiți de minune, ci trag din ea consecințele practice, desfășurând **prima misiune creștină** și dând **prima mărturie** în lume despre Iisus, Cel întrupat. Păstorii devin, astfel, „**primii evangheliști ai erei creștine**”, întrucât ei ajung la ieslea Pruncului Iisus înaintea magilor. Observăm, deci, coordonatele unei misiuni creștine complete: *ascultarea* cuvântului divin, *căutarea* lui Iisus, *găsirea* Lui și *propovăduirea* acestei experiențe, unită cu lauda adusă lui Dumnezeu pentru cele întâmplate. Toate aceste aspecte au o singură țintă finală: *găsirea* Pruncului Iisus. Din acest punct de vedere, relatarea lucanică a evenimentului nașterii lui Iisus devine și o schiță completă de misiune creștină a Bisericii.

3. Puncte de reflecție

- Pentru darul pe care Dumnezeu ni l-a dăruit prin nașterea lui Iisus, și anume, de a deveni copiii Lui (cf. In 1, 12; Gal 4, 4-7), se cuvine să devenim și noi, de azi, din ziua de Crăciun, niște „fii ai laudei”.

- Cerul azi ne încurajează, ca odinioară pe păstori, sfătuindu-ne să alungăm frica din fața incertitudinilor vieții: „Nu vă temeți, căci, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul...” Așadar, în locul fricii, să lășăm loc bucuriei!

- Păstorii îl întâlnesc pe Dumnezeu, potrivit Evangheliei după Luca, sub chipul unui copil, care nu vorbește. Ei, singuri, trebuie să se convingă, crezând semnelor care li s-au dat. Poate că, uneori, și noi îl întâlnim pe Dumnezeu într-un mod în care El nu ne vorbește. Rămâne, doar, ca noi să dăm crezare atâtor mărturii din jurul nostru, care ne vorbesc despre El și ne trimit la El. Așadar, să ascultăm și să pornim în căutarea Lui!

- Și azi, ca și atunci, Dumnezeu Se lasă găsit, dacă-L căutăm. După ce L-am aflat, să-L laudăm precum păstorii, pentru toate câte am auzit și am văzut în viața noastră!

- Iar, peste toate, după ce am auzit și văzut, să mai păstrăm ceva, punând și în inimă!

¹ Amănunte în legătură cu dinastia irodiană, a se vedea, Stelian TOFANĂ, *Introducere în Studiul Noului Testament*, vol. I, Ediția a II-a revizuită și îmbunătățită, Cluj-Napoca, 2000, pp. 340-356.

² A se vedea, Sf. IOAN Gură de Aur, *Omiliile la Matei*, PSB 23, București, 1994, pp. 78-79.

³ Amănunte în legătură cu episodul uciderii pruncilor și a cruzimii lui Irod, a se vedea R.T. FRANCE, „Herod and Children of Bethleem”, în *NT* 21, 1979, pp. 98-120.

⁴ Flavius JOSEPHUS, *Antichități iudaice*, vol. 1-2, traducere și note de Razvan Theodorescu, Ed. Hasefer, București, 1999 și Flavius JOSEPHUS, *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor*, Ed. Hasefer, trad. Ghenele Wolf și Ion Acsan, București, 1997.

⁵ Vezi amănunte, Stelian TOFANĂ și Ovidiu M. NEACȘU, *Iisus Hristos al istoriei*, Ed. „Presa Universitară Clujeană”, Cluj-Napoca, 2023, pp. 87-90.

Sfânta Anastasia Șaguna (1785-17 ianuarie 1836)

CS II Dr. Mircea-Gheorghe Abrudan

Viața sfântă și ortodoxia credinței

Anastasia Muciu s-a născut în anul 1785 în familia negustorului macedoromân Anastasiu Mihail Muciu, stabilit în jurul anului 1780 în nord-estul Ungariei, la Miskolc, unul dintre ctitorii marelui biserici ortodoxe din acest oraș, finalizată în anul 1806. Cele mai importante valori cultivate și transmise mai departe cu sfințenie de negustorii macedoromâni, refugiați în Imperiul habsburgic, au fost Ortodoxia credinței și limba română. La vârsta de 17 ani s-a căsătorit cu negustorul Naum Șaguna fiind cununați în biserică din Miskolc la 1 mai 1802 de către preotul Constantin, iar nași le-a fost Atanasiu, fiul lui Adam Gherga. Cei doi au avut patru copii: Evreta (n. 1804), Ecaterina (n. 1806), Anastasiu (n. 1808), „botezat și miruit” în 28 decembrie 1808 de preotul Constantin din Mișkolc, și Maria, moartă în copilărie¹. În anul 1813, după ce a dat faliment, Naum Șaguna a trecut la romano-catolicism cu gândul de a-și încredința copiii spre educație Arhiepiscopiei Romano-Catolice de Agria (Eger), după cum prevedea legea în Regatul Ungariei din acea vreme. Așa se face că cei trei copii urmează gimnaziul minoriților din Miskolc și liceul piariștilor din Buda, pe cheltuiala Arhiepiscopiei de Eger. Cu toate acestea la atingerea majoratului toți cei trei redactează o cerere scrisă către palatinul Ungariei spre a li se permite să se întoarcă la „Sfânta Biserică Greco-Orientală a părinților”. Din mărturiile documentare și din cele transmise pe cale orală și notate de istoricul Ioan Lupaș în broșura „Viața unei mame credincioase” știm că această decizie s-a datorat educației moral-religioase primite de cei trei copii de la mama lor Anastasia, pe care reputatul istoric o caracteriza drept o „leoaică care-și apăra copiii cu toată îndrăzneala și vitejia și a vegheat ca sufletele lor să nu se despartă nicicum de credința strămoșească, fiind adânc pătrunsă de adevărul că credința cea mai sfântă și curată este aceea în care s-au închinat și au răposat părinții și strămoșii noștri”².

Pentru a-și pune copiii la adăpost de preluarea lor forțată de către parohul romano-catolic din Mișkolc, Anastasia Șaguna i-a dus pe Pesta în casa unchiului ei matern, bogatul negustor Atanasiu Grabovski, ctitor și patron al bisericii ortodoxe greco-valahă din oraș. Reclamată de arhiepiscopul Fischer de Eger la palatinul Ungariei, Anastasia este obligată în vara anului 1816 să le permită celor trei copii să studieze la liceul călugărilor piariști din Pesta și să participe acolo la slujbele religioase. Dar înainte de a ceda presiunilor exercitate asupra ei și a copiilor de oficialitățile catolice din Pesta, Anastasia a călătorit în iunie 1816 la Viena pentru a obține o audiență la împăratul Franz I în susținerea cauzei copiilor ei, soldată însă eșecului. Rezoluția imperială din 30 august 1816 dispunea ca Anastasia Șaguna să-și dea numaidacă copii în grija arhiepiscopului Fischer de al Eger, pentru a fi crescuți în religia romano-catolică, la care tatăl lor se convertise. Constrânsă de legislația habsburgică, Anastasia Șaguna nu a avut ce face și s-a supus rezoluției imperiale de a încredința educația școlară a copiilor ei Bisericii Romano-Catolice. Cu toate acestea, Anastasia s-a îngrijit de sufletele lor și le-a cultivat dragostea pentru Biserica Ortodoxă ducându-i duminica la bisericile ortodoxe din Mișkolc și Pesta. În raportul consiliului orașenesc din Pesta către împăratul Franz I din 24 iunie 1815, se arată că copiii lui Naum Șaguna se află împreună cu mama lor, de 5 luni de zile în Pesta la Grabovsky, cercetând „în fiecare duminică și în sărbători biserica greco-valahă”, iar un timp au fost chiar și la Viena, unde au cercetat școala grecească, tocmai pentru a nu fi încredințați ascultării

arhiepiscopiei de Eger³. Această mărturie documentară este certificată și nuanțată de mărturia personală a mitropolitului Andrei Șaguna, care spre sfârșitul vieții i-a mărturisit protopopului Ioan Meșianu de la Râșnov că în copilărie, „pe vremea când umbla el la școala catolicilor din Mișcolc, mamă-sa îl învăța acasă învățăturile sfintei noastre biserici strămoșești”, iar duminica și în zile de sărbătoare mai mare îl trimitea cu prescuri la biserica greco-valahă din oraș, pentru edificarea căreia se osteniseră ambii lui bunici⁴.

Prin urmare educației evlavioase primite de la Anastasia i se datorează întoarcerea la Ortodoxie a tuturor celor trei copii la vârsta majoratului, de la Evreta și Anastasiu păstrându-se cererile oficiale adresate monarhului pentru a primi permisiunea de a reveni la „legea strămoșilor lor și de a urma preceptele bisericii greco-orientale”. Cererea lui Evreta e semnată la 12 ianuarie 1822, a Ecaterinei e din 15 noiembrie 1823, reiterată în 26 august 1824, iar a lui Anastasiu e datată 29 decembrie 1826. După diferite tergiversări, toate cele trei cereri au fost aprobate de autoritățile imperiale, bineînțeles nu înainte ca cei trei petenți să fie obligați să urmeze un curs catehetic romano-catolic de șase săptămâni, care a avut drept scop

descurajarea acestui pas și convingerea de rămâne romano-catolici⁵. Analizând acest întreg proces, Ioan Lupaș menționa că gestul celor trei trebuie perceput și ca o împlinire a „rugăciunilor neîntrerupte ale Anastasiei, care n-au rămas fără ascultare, căci pentru sufletele bune și evlavioase a lăsat Dumnezeu bucuria izbânzii”⁶.

În declarația semnată de Anastasiu Șaguna la nouă zile după ce împlinise vârsta legală de 18 ani, se preciza că studiind cu succes eminent în gimnaziile regești din Mișcolc și Pesta și ocupându-se sârguincios cu studiul religiei, cunoaște amănunțit principiile confesiunii romano-catolice, cu toate acestea „convingerea intimă sau inspirația mea mă îndeamnă să urmez sfintele precepte ale Sfintei Biserici Greco-Orientale”⁷. Astfel, observăm că Anastasiu Șaguna și-a motivat alegerea ca fiind liberă și proprie, bazată pe dorința sinceră de a trăi în credința în care s-a născut și a fost botezat, în credința cultivată cu dragoste și devotament de evlavioasa sa mamă, Anastasia⁸.

Trebuie subliniat aici apăsător că revenirea celor trei Evreta, Ecaterina și Anastasiu la Biserica Ortodoxă, după ce fuseseră educați în gimnaziile și licee catolice, se datorează evlavioasei lor mame Anastasia Șaguna, care le-a sădit în suflet atașamentul față de învățătura de credință și de rânduielile liturgice ale

Bisericii Ortodoxe, rugăciunile, sfaturile și îndemnulurile ei fiind mai puternice decât ale cateheților romano-catolici.

Deloc întâmplător, istoricul protoiereu Ioan Lupaș, care i-a dedicat Anastasiei un frumos medalion biografic, precum și o monografie consistentă celebrului ei fiu, mitropolitul Andrei Șaguna, scria încă din anul 1909 următoarele concluzii cu privire la meritele deosebite, nepieritoare, ale Anastasiei Șaguna în cultivarea Ortodoxiei credinței fiului ei și astfel a marcării vocației lui sacerdotale:

„Se cuvine să vestim cu toată stăruința meritul deosebit al acestei femei, pe care neamul românesc și sfânta noastră biserică strămoșească va trebui s-o așeze de acum înainte în șirul celor mai luminoase icoane de femei și mame românce din trecut. Împreună cu a acestora și amintirea Anastasiei trebuie păstrată și cinstită cu sfințenie, căci fără sufletul ei de veghe neadormită, fără îngrijirea ei de inger păzitor, e întrebare dacă Biserica Română Ortodoxă răsăriteană din Ardeal ar fi putut să aibă între cărmuitoarii săi un mitropolit mare ca Șaguna. S-ar fi putut prea lesne să-l piardă pentru totdeauna, după ce cu sila fusese trecut din copilărie la catolicismul stăpânitor, care timp de mai multe secole a luat românilor ardeleni mulți bărbați de valoare, le-a smuls destule talente, lăsându-i orfani de cei ce prin iscusința minții și prin mărimea inimii ar fi putut să dea traiului lor chinuit din trecut forma frumoasă a unei vieți sufletești mai avântate”⁹.

Anastasia Șaguna a trecut la cele veșnice la vârsta de 51 de ani, cu sufletul împăcat, că-și văzuse copiii reveniți la credința strămoșească și așezați pe calea vieții. A fost înmormântată în cimitirul Kerepesi din Pesta, în ziua de 17 ianuarie 1836, de preotul ortodox român Ioan Teodorovici (1780-1845) de la biserica greco-valahă din Pesta. Rămășițele ei pământești au fost așezate în cripta familiei Grabovsky de Apadia, unde peste câțiva ani vor fi înhumați și copiii ei Evreta și Ecaterina. În anul 1849, episcopul Andrei Șaguna a așezat la căpătâiul lor o cruce de piatră pe care a dăltuit următoarea inscripție:

„MULT IUBITEI SALE MAME
ANASTASIA
PREA PREȚUITULUI SĂU FRATE
VRETA
ȘI DULCEI SALE SURORI
ECATERINA
RIDICĂ MONUMENTUL ACESTA
ANDREIU ȘAGUNA,
EPISCOPUL ARDEALULUI
1849.

Memoria vie și cinstirea posterității

Mitropolitul Andrei Șaguna a fost un om foarte discret cu privire la familia sa, primele informații despre rădăcinile și rudele sale fiind oferite secretarului său Nicolae Popea, care i-a întocmit prima monografie, publicată la Sibiu în anul 1879. Din

mărturiile unor apropiați ai mitropolitului, precum a fost protopopul Ioan Meșianu, aflăm câteva aspecte care surprind profilul moral al Anastasiei Șaguna și rolul pe care ea l-a jucat în formarea caracterului și în cultivarea credinței ortodoxe a copiilor ei. Surprinzând acest chip luminos al mamei mitropolitului, istoricul de mare prestigiu, Ioan Lupaș a scris în monografia șaguniană, publicată la Sibiu în anul 1909, că

„Amintirea recunoscătoare va trebui deci să pună icoana acestei mame credincioase și eroice, care a fost Anastasia Șaguna, alături ori chiar mai presus de a vestitei doamne Despina¹⁰, soția lui Neagoe Basarab¹⁰. Căci dacă aceasta a fost creștină bună și mamă duioasă, tot asemenea era și Anastasia. Dacă legenda ne spune despre Despina că sentimentul ei religios era atât de adânc și puternic, încât a fost în stare a se lipsi de podoabe și scumpeturile sale, numai ca să vadă pusă sub acoperiș mănăstirea de la Argeș, în schimb despre Anastasia faptele ei și mărturiile istorice ne dau cea mai frumoasă și sigură dovadă că și-a jertfit toată tihna vieții, și-a pus tot sufletul ca să mântuiască pe sama Bisericii Ortodoxe Române pe fiul său, care avea să înceapă și să ducă la bun sfârșit lucrarea de organizare și desrobire a acestei sfinte biserici și a credincioșilor ei, încătușăți de veacuri”¹¹.

¹ Nicolae Popea, *Arhiepiscopul și mitropolitul Andrei baron de Șaguna*, ediție, studiu introductiv, note, glosar și indici de Mircea-Gheorghe Abrudan și Casian Rușeț, Editura Episcopiei Caransebeșului/Editura Școala Ardeleană, Caransebeș/Cluj-Napoca, 2025, p. 71-72.

² Ioan Lupaș, „Viața unei mame credincioase”, în Pr. Acad. Ioan Lupaș, *Scrieri alese despre mitropolitul Andrei Șaguna*, ediție, studiu introductiv și note de Mircea-Gheorghe Abrudan și Petru-Toader Damian, Editura Andreiana, Sibiu, 2021, p. 107-108.

³ Ioan Lupaș, *Mitropolitul Andrei baron de Șaguna. Scriere comemorativă la serbarea centenară a nașterii lui*, Editura Consistoriului Mitropolitan, Sibiu, 1909, p. 17.

⁴ Idem, „Viața unei mame credincioase”, în Pr. Acad. Ioan Lupaș, *Scrieri alese despre mitropolitul Andrei Șaguna*, p. 118.

⁵ *Ibidem*, p. 119-128.

⁶ *Ibidem*, p. 130.

⁷ Ioan Lupaș, *Mitropolitul Andrei baron de Șaguna. Scriere comemorativă la serbarea centenară a nașterii lui*, p. 22.

⁸ Eugen Todoran, „Documente istorice. Acte privitoare la reîntoarcerea lui Anastasiu Șaguna în sânul bisericii strămoșești”, în *Transilvania*, anul 41, nr. 6, Sibiu, 1910, p. 455-461.

⁹ Ioan Lupaș, *Mitropolitul Andrei baron de Șaguna. Scriere comemorativă la serbarea centenară a nașterii lui*, p. 22-23; Idem, *Vieța unei mame credincioase*, colecția „Biblioteca Șaguna”, Tiparul Tipografiei arhiepiscopale, Sibiu, 1912, p. 48-49; Idem, *Anastasia Șaguna*, colecția „Cunoștințe folositoare, Seria C”, nr. 38, red. I. Simionescu, Editura Cartea Românească, 1938, p. 27; Pr. Acad. Ioan Lupaș, *Scrieri alese despre mitropolitul Andrei Șaguna*, p. 128.

¹⁰ Despina Elena (1487-1554), soția voievodului muntean Neagoe Basarab, provenea din neamul despotilor sârbi, fiind fiica lui Ioan Brancovici și nepoata mitropolitului Maxim Brancovici. S-a căsătorit cu Neagoe în 1505 și au avut șase copii, trei ajungând la maturitate. După moartea soțului ei s-a refugiat la Sibiu, iar în 1545 s-a călugărit sub numele de monahia Platonia, murind de ciumă în 1554.

¹¹ Neagoe Basarab (1482-1521), domn al Țării Românești între 1512 și 1521, erudit, isihast și patron al Ortodoxiei din Balcani și Muntele Athos, ctitor

Având nu numai o formare istorică, ci și teologică și recunoscând lucrarea proniei în istorie, Ioan Lupaș a fixat pentru totdeauna efigia Anastasiei Șaguna în memoria Bisericii, numind-o: „luminoasă icoană de mamă credincioasă și eroică”, a cărei „amintire trebuie păstrată și cinstită cu sfințenie”. Tocmai pentru a face mai bine cunoscut chipul acesteia și a-i acorda cinstea care se cuvine uneia care a oferit Bisericii Ortodoxe o mare personalitate precum Mitropolitul Andrei Șaguna, în anul 1912 Ioan Lupaș a realizat o scurtă monografie intitulată sugestiv „Anastasia Șaguna, viața unei mame credincioase”. Aceasta a fost publicată în seria „Biblioteca Șaguna”, inițiată de același distins istoric, pe când era protopop al Săliștei Sibiului (1909-1919), și dedicată poporului de rând, serie în care a publicat mai multe broșuri în format de buzunar și în mii de exemplare, difuzate masiv în rândul credincioșilor ortodocși din Transilvania, Banat și Ungaria înainte de Marea Unire. Biografia Anastasiei Șaguna a apărut în nr. 13-15 ale seriei „Bibliotecii Șaguna” în teascurile tipografiei arhidiecezane din Sibiu în anul 1912. Textul reprezintă de fapt conferința rostită de protopopul Lupaș în biserica mare din Săliște cu prilejul praznicului Adormirii Maicii Domnului din 15/28 august 1910 și are forma unui panegiric elogios adus memoriei mamei mitropolitului Șaguna. Lucrarea lui Ioan Lupaș s-a bucurat de o largă circulație și receptare în sânul credincioșilor ortodocși ardeleni cunoscând mai multe ediții în mii de exemplare la Sibiu și București în anii 1912, 1930, 1943, 1990, 2000, 2021, precum și în forma unor articole publicate în periodicele „Lucașfăru” sau „Telegraful Român” și apărute sub titlul: *Anastasia Șaguna, mama mitropolitului Andrei, 1785-1836*¹²; *Anastasia Șaguna. Viața unei mame credincioase*¹³ sau simplu *Anastasia Șaguna*¹⁴.

Folosind lucrările profesorului Ioan Lupaș, pe care le-a filtrat prin propria sa trăire și experiență literară și spirituală, preotul turdean Augustin Faur (1908-1979), catehet al școlii primare din Cluj în anii celui de al Doilea Război Mondial, a întocmit o broșură intitulată *O mamă vrednică: Anastasia Șaguna*, pe care a publicat-o în anul 1943 la Editura Episcopiei Ortodoxe Române din Cluj în colecția „Venii de luați lumină”, coordonată de profesorul Liviu Galaction Munteanu¹⁵. Deloc întâmplător, preotul Faur o asemăna pe Anastasia Șaguna cu Sfânta Monica, mama fericitului Augustin, pe care Sfântul Ambrozie a încurajat-o în momentele grele de zbucium spunându-i: „Nu te teme, un copil pentru care s-au vărsat atâtea lacrimi nu va pieri”. Lacrimile în rugăciune și sămânța cultivată de Anastasia în sufletul copiilor ei a rodit în momentul în care toți cei trei prunci s-au întors legal în Biserica Ortodoxă a strămoșilor lor. Pentru părintele Faur, Anastasia Șaguna era un model veritabil de rugăciune, rostită cu evlavie și lacrimi, de dragoste maternă și persistență în credință, „care tuturor toate s-a făcut, numai să nu-și piardă copiii de lângă sine”. Din acest motiv, conchidea autorul, „chipul ei este pururea viu și pilda ei pururea vie. Numele ei trebuie scris alături de numele celor mai bune mame din istoria lumii”¹⁶.

Chipul iconic al Anastasiei Șaguna a fost zugrăvit pentru prima oară de renumitul pictor Anastase Demian (1899-1977) în anul 1936 între frescele noii biserici ortodoxe monumentale din Sighișoara, edificată între anii 1934-1936 și sfințită în 31 octombrie 1937 de mitropolitul Nicolae Bălan. Medalionul Anastasiei Șaguna se găsește în partea stângă a pronaosului bisericii, deasupra ușii laterale stângi de intrare în sfântul locaș, în partea dreaptă, exact deasupra ușii laterale drepte de intrare în biserică, fiind zugrăvit chipul mitropolitului Andrei Șaguna.

La 1 iulie 2025, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a trecut-o pe Anastasia Șaguna în rândul sfinților români, iar prima ei icoană a fost realizată în tehnica mozaic în pronaosul Catedralei Naționale din București. Va fi praznuită anual în ziua de 1 decembrie sub numele „Sfânta Anastasia, mama Sfântului Ierarh Andrei Șaguna”.

¹² Ioan Lupaș, *Mitropolitul Andrei Șaguna. Scrieri comemorative și la serbarea centenarului a nașterii lui*, p. 23; Idem, „Viața unei mame credincioase”, în Pr. Acad. Ioan Lupaș, *Scrieri alese despre mitropolitul Andrei Șaguna*, p. 129-130.

¹³ *Convorbiri Literare*, Anul XLII, nr. 12, Iași, 1908, pp. 595-603; *Telegraful Român*, Anul LVII, Sibiu, 1909, pp. 64, 68, 71-72; *Biserica și Școala*, Anul XXXIII, nr. 2, Arad, 1909, pp. 5-6; nr. 3, pp. 4-5; Anul XXXIV, nr. 41, 1910, pp. 3-5; nr. 42, pp. 4-6; nr. 43, pp. 5-6; nr. 44, pp. 3-5; nr. 45, pp. 3-5; nr. 46, pp. 5-7; *Lucașfăru*, Anul IX, nr. 18, București, 1910, pp. 427-431; nr. 19, pp. 463-467; nr. 20, pp. 488-494; nr. 21, pp. 510-512; *Biserica Ortodoxă Română*, Anul XXXIV, București, 1910-1911, pp. 601-617, 728-746.

¹⁴ Ioan Lupaș, *Anastasia Șaguna. Viața unei mame credincioase*, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1943, 48 p.

¹⁵ Idem, *Anastasia Șaguna*, Cartea Românească, București, 1930, 32 p.

¹⁶ Preot Augustin Faur, *O mamă vrednică: Anastasia Șaguna*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române Kolozsvár-Cluj, 1943, 38 p.

Contemporani cu Sfinții De vorbă cu Părintele Petroniu de la Schitul românesc Prodromu - Sfântul Munte Athos

Interviu realizat în anul 1999 la Schitul Românesc Prodromu de la Sfântul Munte Athos de către părintele Simeon Felecan - München.

Pr. Simeon Felecan: - *Preacuvioase Părinte Stareț, suntem un grup de preoți și credincioși din Germania, care îl însoțim pe ÎPS Mitropolit Serafim într-un pelerinaj al recunoștinței pe care îl facem aici în Sf. Munte Athos. Cunoscându-vă bogata experiență duhovnicească, am dori să ne împărtășiți... câteva gânduri, câteva sfaturi părintești.*

Arhim. Petroniu: - Preacucernice Părinte Vicar, vă mulțumesc pentru cuvintele frumoase pe care ni le adresați nouă monahilor români de la Athos și mărturisesc că noi, la rândul nostru, ne-am bucurat de prezența Sfinților voastre aici, unde ne nevoim și noi cu puținul nostru pentru a ne face plăcuți Tatălui ceresc și Maicii Domnului. Prezența ÎPS Părinte Serafim și a Cucernicilor Voastre a fost pentru toți un prilej de mare bucurie duhovnicească, de adevărată sărbătoare, mai ales pentru slujbele și rugăciunile dumnezeiești, dar și pentru comuniunea spirituală dintre noi.

După cum vedeți, Schitul nostru românesc este într-un stadiu de refacere, de renaștere materială și spirituală. Din punct de vedere material, în cei peste 100 de ani de existență Schitul Prodromu ajunsese într-o stare de degradare atât de mare încât aproape că nu se mai putea viețui în el.

Pe plan spiritual, s-a produs un fenomen și mai grav, în sensul că, în ultimii 50 de ani s-a produs un mare gol, o lipsă de viețuitori. Bătrânii au plecat rând pe rând către Domnul, iar tineri n-au mai putut să vină din cauza situației din țară, situație pe care o cunoaștem cu toții. Noi, cei ce suntem prezenți astăzi aici, am venit pe rând, fără să găsim un grup organizat de la care să preluăm comoara de viață spirituală a Sfântului Munte. Noi am venit cu puținul din țară pe care căutam să-l înmulțim aici, după puterile noastre. Acum, noi simțim ajutorul lui Dumnezeu și sperăm să continuăm viața frumoasă de la Sfântul Munte.

Pr. Simeon Felecan: - *Personal, am rămas foarte plăcut impresionat văzându-vă permanent la strană, înconjurat de mulți tineri monahi pe care îi inițiați nu numai în tainele adânci ale nevoințelor mântuitoare, ci și în arta muzicii psaltice, a rânduielilor liturgice.*

Arhim. Petroniu (Tănase): - Noi ne străduim să facem ceea ce trebuie făcut. Restaurarea Schitului, așa cum se vede, se apropie de sfârșit, restaurarea spirituală de-abia a început și ea durează mai mult, ea se face mai anevoios.

În legătură cu ostenele noastre, îmi aduc aminte de cuvintele unui călugăr care, întrebat ce este Muntele Athos a spus: „Muntele Athos este un loc unde s-a adunat o mulțime de păcătoși care se străduiesc să se pocăiască”. Or, noi știm că pocăința este virtutea cea mai necesară omului pentru mântuire. Noi trebuie să regretăm mereu ceea ce am făcut rău, și mereu trebuie să ne îmbunătățim sufletește. Or, pocăința este tocmai barca care ne transportă pe marea acestei vieți spre limanul vieții veșnice. Pe de altă parte, se spune în Sfânta Scriptură că „în cer se face mare bucurie pentru un păcătos care se pocăiește”. La Athos, o mână de oameni se străduiesc să facă bucurie cerului. Dacă-mi îngăduiți, aș dori să vă urez și vouă ca în tot ceea ce faceți și vă osteniți lucrarea să vă fie roditoare, pentru ca să se bucure și cerul de roadele ostenelelor voastre!

Pr. Simeon Felecan: - *Sfințiile Voastre, ca și noi, trăiți în Diaspora, chiar dacă condițiile de viață în care ne desfășurăm activitatea sunt total diferite. Ca duhovnic al unei obști din Diaspora, dar a unei obști îmbunătățite spiritual, ce ați dori să transmiteți comunităților noastre din Germania, comunități care caută totuși să-și păstreze în suflet comorile credinței strămoșești și să-și împlinescă rostul lor în lume?*

Arhim. Petroniu: - Noi știm că în viața noastră nimic nu se petrece fără purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Deci dacă lucrurile cele mai mărunte sunt cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, se înțelege că lucrurile mari, evenimentele mai importante care se petrec în istoria omenirii și în viața lumii, toate sunt sub pronia cea înțeleaptă a lui Dumnezeu. De aceea, eu socotesc că și această împrăștiere în lume

nu se datorează numai unor necazuri și neajunsuri momentane, ci are un înțeles și mai adânc în iconomia lui Dumnezeu. Ne aducem aminte că înainte de venirea Mântuitorului a existat o diaspora evreiască, adică o diasporă a unui popor care a fost rânduit de Dumnezeu să răspândească în lume ideea unui singur Dumnezeu care, într-un anumit moment istoric, va coborî printre oameni, Se va face om. Știm că toate celelalte popoare erau idolatre, politeiste. Cum puteau ele să ajungă la credința într-un singur Dumnezeu dacă n-ar fi fost poporul evreu? Prin suferința lor, prin împrăștierea lor în lume s-a împlinit un plan dumnezeiesc.

Diaspora românească s-a născut tot din suferință, cu necazuri multe, dar ea își împlinește cu siguranță o misiune. Observați că marea Diasporă de astăzi este majoritar ortodoxă. Vă rog să rețineți acest aspect.

Pr. Simeon Felecan: - *Da. într-adevăr; cei mai mulți sunt plecați din fostele țări comuniste.*

Arhim. Petroniu: - Acest exod nu este deloc întâmplător. Fără să osândim pe cineva, Doamne ferește, observăm că atât catolicismul cât și protestantismul, deși sunt compuse din creștini, au cam abandonat unele adevăruri fundamentale ale Bisericii primare, ale Revelației, ale Sfinților Părinți. Ei au adoptat niște învățături proprii, pe care nu este cazul să le mai amintim, dar pe care Biserica Ortodoxă le consideră nedumnezeiești, adică neesențiale sau chiar dăunătoare Bisericii. Aceste învățături încep să-și dea roadele amare, negative în viața creștinilor din Occident. Este suficient să amintim de așa numita societate de consum care pune accent numai pe cele materiale, pe traiul bun, dar care, în realitate, este străină de duhul creștin. Sfântul Apostol Pavel ne spune că omul ar trebui să fie mulțumit dacă are cele de trebuință vieții zilnice. Or, un bun creștin nu-și poate îngădui să trăiască în huzur, când știe că alții mor de foame. Aici există concepția că faptele n-au nici o importanță, ci numai credința. Atunci ce să ne mai mirăm? Dacă cineva se poate mântui numai datorită faptelor prisositoare ale altora, ce rost are să ne mai batem capul ca să facem și noi fapte bune? Cum ar putea cineva să se simtă sătul prin simplul fapt că celălalt a mâncat două porții de mâncare? Sunt lucruri complet absurde. Aceste concepții duc la trândăvie sufletească, la comoditate și autosuficiență.

Învățătura Bisericii Ortodoxe este clară în sensul că omul este o ființă armonică creată, și această armonie constă dintr-un echilibru între trup și suflet și într-o armonie cosmică cu lumea din jur, cu fiecare om și, bineînțeles, cu cerul. Desigur, gândul, cuvântul și fapta modelează și preface ființa noastră spirituală și o pregătește pentru intrarea în împărăția cea veșnică. Toate sunt foarte importante, tot ceea ce gândim, tot ceea ce vorbim și facem.

Frații noștri din Occident, cu toată tehnica înaintată de care dispun, cu toată abundența materială pe care o au, trăiesc o criză foarte profundă. Singuri o mărturisesc când vin aici la Sfântul Munte. Ei vin aici pentru că sunt nemulțumiți de ceea ce găsesc acolo. Un teolog catolic îmi spunea: „Occidentul a pierdut dimensiunea spirituală a realității. Foarte important! Iar Alexis Carrel atrăgea atenția Occidentului că a călcat legile naturale ale lui Dumnezeu în mersul lucrurilor.

Pr. Simeon Felecan: - *Prin urmare, la Sfântul Munte lucrurile se văd cu totul altfel, lumea însăși, viața, chipul omului contemporan.*

Arhim. Petroniu: - Adevărații ortodocși rămân uimiți când văd cum occidentalii îmbrăcați în haina unei vaste culturi și civilizații acceptă cu atâta ușurință și nepăsare păcatele mari, rușinoase și decadente, considerându-le „drepturi ale omului”, și chiar luptă din răsuputeri ca ele să fie îngăduite, legiferate, oficializate într-o lume care are Biblia carte de baza și în care păcatele acestea erau pedepsite cu moartea și cu focul chiar de către Dumnezeu. Un ortodox nu poate rămâne insensibil în fața acestor realități.

Se constată - și oamenii lucizi recunosc aceasta - că Occidentul suferă și caută un remediu. De aceea, se constată o proliferare a practicilor străine de creștinism cum sunt: budismul, yoghismul, vrăjitoria, spiritismul și altele. Un tânăr profesor din Paris îmi spunea deunăzi că lumea este într-o mare frământare și într-o permanentă căutare, de aceea mulți își găsesc refugiu în aceste practici caracteristice aduse din Extremul Orient. Cu timpul vom vedea că nici acestea nu-i vor satisface, pentru că n-au nimic dumnezeiesc. Cred însă că aceste căutări vor fi în fapt niște pași spre Ortodoxie, spre dreapta credință.

Bunul Dumnezeu care cunoaște aceste frământări ale oamenilor a rânduit ca în mijlocul acestui câmp de luptă să vină și ortodocșii, să fugă din țările lor de baștină și să intre în marea luptă spirituală

a lumii occidentale. Or, ei (ortodocșii) vor avea de grijă să arate Occidentului ce este Ortodoxia, ce comori spirituale păstrează ea și cât de curate și de prețioase sunt ele.

Pr. Simeon Felecan: - Prin urmare Diaspora ortodoxă în general și Diaspora românească în special are în prezent o misiune sfântă, extrem de importantă.

Arhim. Petroniu: - Are o misiune foarte importantă. Noi am văzut și vedem această lucrare a lui Dumnezeu. La început nu ne-am dat seama de aceasta. De-abia când am văzut ce efect a avut prezența diasporii rusești în Occident ne-am dat seama de rostul major al acestei lucrări dumnezeiești. Și totuși. Diaspora rusească a fost un cadru mai restrâns. Acum Diaspora ortodoxă s-a mărit foarte mult prin greci, români, sârbi, bulgari ș.a.

Pr. Simeon Felecan: - La ora actuală [în 1999] numai noi, românii, suntem peste un milion în Europa Occidentală.

Arhim. Petroniu: - Ei bine, fiecare dintre aceștia a plecat de acasă cu o zestre de spiritualitate ortodoxă pe care caută să și-o păstreze în suflet. La noi vin mulți vizitatori din Occident și primim și multe scrisori din care aflăm că ortodocșii noștri români se străduiesc să-și trăiască și să-și păstreze Ortodoxia așa cum pot. Viața familială cu tradițiile ortodoxe sunt trăite de aproape toți cei care s-au născut în Ortodoxie. Acestea, desigur, aduc roade în timp și pe neobservate.

Pr. Simeon Felecan: - Noi socotim că aceste roade se datorează în primul rând rugăciunilor fierbinți ale Sfinților voastre, care veghează zi și noapte la candela credinței pentru ca ea să nu se stingă și să nu se împuțineze.

Arhim. Petroniu: - Aceste roade sunt ale Bisericii întregi. Biserica ne cuprinde pe toți în rugăciunile ei. Această activitate modestă și sinceră pe care o are fiecare acolo unde se găsește are un rost foarte important în sensul că poartă mesajul Ortodoxiei, dar simte că are niște lipsuri și dorește să le împlinească cu ceva. Prin urmare, multe din valorile Ortodoxiei au început deja să circule în Occident.

Pr. Simeon Felecan: - Una din aceste valori este incontestabilă icoana ortodoxă.

Arhim. Petroniu: - Da. Apusenii au sesizat frumusețea și importanța mistică a icoanei ortodoxe și de aceea au început să-și procure icoane, să iubească icoanele. Icoana, așa cum știm, are o importanță foarte mare pentru noi, creștinii, deoarece ea ne înfățișează chipul Omului desăvârșit, chipul sfinților care au ieșit din cotidian, din lumea imediată, intrând deja într-o viață desăvârșită. Or, icoana ne prezintă tocmai un astfel de model de viață. Ea, icoana, e un fel de imbold permanent spre desăvârșire. Apoi icoana este și purtătoare de har pentru că harul aparține celui pe care îl reprezintă. Icoana, deci, a devenit cunoscută și însușită de credincioșii evlavioși din Occident, ia intrând în toată bogăția ei.

Pr. Simeon Felecan: - Fără îndoială că Ortodoxia este în vădită creștere în Occident și ea suscită tot mai mult interes din partea celor care se simt nemulțumiți de viața spirituală din jurul lor, căutând acel „ceva” care să le satisfacă nevoile lor sufletești.

Arhim. Petroniu: - Aceasta este misiunea dumnezeiască a Diasporii ortodoxe, să ofere Occidentului o picătură în plus din duhul Ortodoxiei. Să nu uităm că Sfânta Scriptură ne spune cât se poate de clar: „celui care i s-a dat mult, mult i se va cere”. Nouă, ortodocșilor ne-a rânduit Dumnezeu multe comori sfinte și de aceea avem obligația să luăm în serios această lucrare și să facem cunoscute în lume valorile Ortodoxiei

Pr. Simeon Felecan: - Părinte Stareț, după cum vă este cunoscut, Diaspora românească nu-și prea poate îndeplini această misiune sfântă, nu pentru că nu ar avea ce să ofere, ci din cauza unei extrem de păgubitoare dezbinări în care s-a adâncit și în care se complăce. Cum am putea refăce armonia în sânul comunităților noastre românești?

Arhim. Petroniu: - Este o mare mirare pentru mine faptul că deși suntem creștini, găsim totuși motive să rămânem dezbinăți. E încă o dovadă că nu ne facem roditori ai darurilor care ni s-au dat. Noi știm că roadele Duhului Sfânt sunt pacea, înțelegerea, bunătatea, dragostea. Dacă noi înșine constatăm că acestea lipsesc dintre noi suntem obligați să ne facem un profund examen de conștiință. Dezbinarea nu poate fi alimentată decât de cel căruia nu-i place armonia și unitatea, adică de diavolul. El este cel care dezbină, împarte, fărâmițează întregul, unitatea. Deși primul lucru care trebuie să ni-l reproșăm când vedem starea de dezbinare este nivelul spiritual, sufleteș, scăzut, la care ne găsim noi, nu putem intra în bucuria Domnului decât păstrându-ne dragostea dintre noi. În mod firesc nu ar trebui să existe motive lumești, indiferent de ce natură ar fi ele, să ne aducă în situația de a ne arăta cu degetul unii pe alții când noi credem în același Iisus Hristos, facem parte din aceeași Biserică și ne revendicăm acelorași izvoare de viață duhovnicească. Dezbinarea este o lipsă de dragoste. Or, dragostea este o virtute capitală. E normal ca un grup, o comunitate să nu poată face mare lucru dacă alt grup este împotriva lui. Doar lucrurile acestea le-au învățat credincioșii noștri încă din școala primară...

Pr. Simeon Felecan: - Gravitatea acestei stări nefirești constă tocmai în faptul că, deși toate grupurile se revendică de la Ortodoxia autentică, ele se acuză reciproc și nu găsesc căile de apropiere. Fiecare se crede de partea adevărului.

Arhim. Petroniu: - Faptul că nu suntem uniți este dovada cea mai clară că nu înțelegem deplin duhul Ortodoxiei. Adică, pe de o parte vrem să arătăm lumii ce valorează, iar pe de altă parte trăim în dezbinare. Nu se poate.

Pr. Simeon Felecan: - Sunteți un profund cunoscător al sufletului românesc, ce perspectivă vedeți pentru poporul și Biserica noastră?

Arhim. Petroniu: - Perspectiva stă în mâinile noastre. Binecuvântarea lui Dumnezeu nu vine oricum, ci în funcție de vrednicia noastră. Sfântul Maxim Mărturisitorul, referindu-se la sfârșitul omenirii, spune că sfârșitul ca veni atunci când omenirea nu va mai produce nimic bun pentru slava lui Dumnezeu, adică atunci când posibilitățile omenirii se vor fi epuizat.

Pr. Simeon Felecan: - Din moment ce aveți atâția tineri în jurul Sfinției Voastre, și toți aceștia au venit din țară, unde mănăstirile sunt neîncăpătoare iar bisericile prea puține, cred că avem motive să fim optimiști, avem suficiente motive să credem într-un reviriment care va împropăta și revitalizează viața poporului nostru sub toate aspectele Nutrim speranța că această generație de tineri va ști să preia de la înaintași numai cele bune ale sufletului, să preia din experiența și chiar din suferința înaintașilor lor pentru a duce mai departe destinul Neamului și al Bisericii noastre.

Arhim. Petroniu: - Ați amintit de suferință. Eu sunt convins că toată suferința neamului nostru și a celorlalte neamuri n-a fost și nu va fi zadarnică. Toate fac parte din economia divină. Încercarea comunistă care a adus atâta suferință nu a fost în afara voinței lui Dumnezeu. Desigur, Dumnezeu n-a dorit-o, dar a îngăduit-o tot cu un scop înalt. Viitorul va dovedi aceasta. Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că Dumnezeu conduce omenirea pe două căi: calea suferinței și calea plăcerii. Adică, Dumnezeu îi îndeamnă pe oameni spre o viață aleasă, arătându-le bunătățile și binecuvântările Sale. Dar când omenirea nu reușește să vadă toate acestea și când începe să se rățăcească, atunci El îngăduie încercarea, suferința, zbuciumul și cutremurarea, pentru ca lumea să se trezească la realitate. Suferințele, așa cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur, îl ajută pe om să devină mai înțelept. Îmi amintesc că înainte de război, cărțile de înțelepciune duhovnicească erau foarte rare. Începuse mișcarea aceea, cu Nae Ionescu și alți intelectuali, dar ea viza doar pătura intelectuală. Scrierile duhovnicești nu se găseau nici măcar în mănăstiri.

Pe de altă parte, bisericile erau foarte vechi și începuseră să se deterioreze, iar autoritățile de resort nu găseau resurse să le repare. Au venit marile necazuri pe care le-a adus comunismul. Mii de călugări au fost dați afară din mănăstiri, iar mănăstirile urmau să fie făcute muzee, cu scopuri turistice. În acest scop mănăstirile au fost restaurate și consolidate, dar ele au rămas tot mănăstiri. Vreau să spun cu aceasta că oamenii fac, de multe ori fără să vrea, voia lui Dumnezeu. Comuniștii erau împotriva Bisericii, voiau s-o desființeze ca instituție, dar iată că Dumnezeu a vrut altceva. El i-a făcut să le repare fără ca ei să-și dea seama.

Planurile lui Dumnezeu par adeseori paradoxuri pentru noi oamenii. Dar El ne-a spus clar: „Planurile Mele nu sunt ca planurile voastre și gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre”. Foarte multă lume a trecut prin închisori și prin necazuri. Mulți au murit în închisori, dar foarte mulți s-au înțeleptit acolo. Această comoară de înțelepciune apare astăzi în atâtea cărți ziditoare de suflet. Nu-i mai puțin adevărat că toți înțelepții neamului care au trecut prin închisori au făcut un adevărat apostolat acolo. De aceea, fiecare om ieșit din aceste locuri ale suferinței a devenit un mărturisitor. În acest fel s-au înmulțit mărturisitorii mireni care îmbogățesc enorm puterea mărturisitoare a Bisericii. Această mărturisire comună rodește și va rodi tot mai mult în mijlocul tineretului. Tinerii au nevoie de exemple vrednice de urmat. Cărțile care apar acum, după o „secetă” atât de mare, sunt ca o ploaie binefăcătoare. Cert este că tineretul, fiind mai puțin îmbolnăvit sufletește, este mai sensibil la cele spirituale și cută să-și îmbogățească viața, îndreptându-și pașii spre mănăstiri.

Înmulțindu-se mărturisitorii și trăitorii, se înmulțește și darul lui Dumnezeu. În felul acesta se va îmbunătăți și viața creștinească în general. Îmbogățindu-se viața duhovnicească, viața materială se îmbogățește de la sine.

Pr. Simeon Felecan: - Vă mulțumesc foarte mult pentru dragostea cu care ne-ați primit, dar și pentru minunatele sfaturi părintești pe care ni le-ați dat. Acum, așteptăm binecuvântarea pentru noi, pentru credincioșii noștri și pentru toți românii din Diaspora.

Arhim. Petroniu: - Binecuvântarea o împarte ÎPS Părinte Mitropolit. Mie îmi rămâne să vă adresez urarea cea bună și dorința fierbinte ca românii de pretutindeni să trăiască cu toată ființa lor în dreapta credință, în Ortodoxia noastră cea bună și frumoasă pe care au învățat-o acasă și să încerce fiecare, acolo unde se găsește, să se îmbunătățească în așa măsură încât să fie o cinste pentru Ortodoxie și o bucurie pentru Neam și Țară. ■

† SAMUEL BISTRITĂNUL

EPISCOP VICAR AL ARHIEPISCOPIEI VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI

Noiembrie 2025

1 noiembrie (Moșii de toamnă)

În biserica „Sfântul și Dreptul Lazăr” din incinta Cimitirului Eparhial de pe Calea Turzii, din Cluj-Napoca (coordonator: Pr. Florin Mărginean) slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. În continuare, oficiază slujba Parastasului de obște. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Seara, în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie și rostește cuvântul de învățătură.

2 noiembrie

În biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din localitatea Vâlcele (paroh: Pr. Sorin Buș), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, acordă părintelui paroh Sorin Buș „Gramata Mitropolitană” însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului. Domnului primar Victor-Gabriel Costea îi conferă Ordinul „Sfinții Martiri Năsăudeni” pentru mireni. Domnilor Darius Mârza și Ștefan Grad le conferă Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin” pentru mireni, iar domnului Dănuț Bolboacă îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru mireni. În continuare, oficiază slujba de sfințire a capelei mortuare nou-construită în proximitatea bisericii. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

3 noiembrie

În Paraclisul „Sfântul Ierarh Nicolae” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca (slujitor: Ierom. Grigorie Foltis), oficiază slujba de Te Deum, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei și a Preasfințitului Episcop Benedict al Sălajului, cu prilejul deschiderii Simpozionului internațional de Teologie, Istorie, Muzicologie și Artă Sacră intitulat „O sută de ani de mărturisire și impactul lor pentru contemporaneitate”, apoi în Aula Mare a instituției, participă la deschiderea oficială a lucrărilor simpozionului. Cu acest prilej, susține o prelegere pe tema „Paternitatea duhovnicească în învățământul teologic românesc”.

După amiază, participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial.

4 noiembrie

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, oficiază slujba de Te Deum, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei. În continuare, în sala de evenimente a Cercului Militar din Cluj-Napoca, participă la întâlnirea anuală de toamnă cu preoții din Protopopiatele Cluj-Napoca și Cluj I, desfășurată sub președinția Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei.

La final, vizitează expoziția outdoor „Sfântul Preot Mucenic Liviu Galaction de la Cluj – mărturisitor în temnițele comuniste” amenajată la „Tunelul Timpului”, de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca.

5 noiembrie

Predă cursul de Practică Liturgică studenților din anul II de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

Program de audiențe la birou.

6 noiembrie

În biserica „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului” de la Coroana din municipiul Bistrița, asistă la slujba de Te Deum, apoi în sala de ședințe a Protopopiatului, din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, prezidează întâlnirea anuală de toamnă cu preoții din Protopopiatul Bistrița. Rostește un cuvânt ocazional. Este însoțit de pr. lect. univ. dr. Răzvan Perșa, cadru didactic la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

La ceas de seară, îi vizitează pe elevii cazați în căminul Colegiului Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca, oferindu-le daruri.

7 noiembrie

Program de audiențe la birou.

O primește la birou pe doamna Adina Udrescu, președinta Asociației „Societatea Femeilor Ortodoxe” din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

Seara, în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, săvârșește Vecernia Mare cu

➤ Litie pentru cinstirea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil. Rostește cuvântul de învățătură.

8 noiembrie (Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil)

Cu prilejul hramului, în biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” de la Mănăstirea „Mihai Vodă”, protopopiatul Turda, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La ceas de seară, în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie și rostește un cuvânt duhovnicesc.

9 noiembrie

Pe un podium special amenajat în curtea lăcașului de cult cu hramurile „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” și „Sfânta Treime”, din satul Gheorghieni (paroh: Pr. Dan-Alexandru Horvat), protopopiatul Cluj I, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. În continuare, oficiază Slujba Parastasului pentru ctitorii și binefăcătorii bisericii. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

La ceas de seară, în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt duhovnicesc.

10 noiembrie

Face o vizită profesorilor și elevilor de la Colegiul Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca, ciclul Gimnazial. Asistă la ora de religie la clasele a VIII-a A, B și C, precum și la clasa a V-a C, unde le oferă cadrelor didactice și elevilor daruri. La final, rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de pr. Ciprian Cherecheș, cadru didactic al instituției.

La ceas de seară, în biserica „Pogorârea Sfântului Duh” din cartierul clujean Zorilor (parohi: Pr. Cornel Felecan și Pr. Călin Ficior), slujește Vecernia Mare și rostește un cuvânt duhovnicesc. Apoi, la demisolul bisericii, participă la tradiționala întâlnire anuală cu persoanele văduve din parohie, prilejuită de cina oferită acestora.

11 noiembrie (Sfântului Mare Mucenic Mina)

Cu prilejul hramului, la demisolul bisericii „Sfântul Mare Mucenic Mina” din cartierul clujean Bună Ziua (parohi: Pr. Dumitru Bărbos și Pr. Gabriel Popa Iliuță), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La ceas de seară, în biserica Mănăstirii „Buna Vestire” de la Cormaia, protopopiatul Năsăud, săvârșește Vecernia Mare cu Litie pentru cinstirea Sfinților Martiri și Mărturisitori Năsăudeni. În continuare, oficiază tunderea în monahism a trei rasofoare din cadrul obștii monahale. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

12 noiembrie (Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni)

Cu prilejul hramului, în biserica Mănăstirii „Izvorul Tămăduirii” de la Salva, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La ceas de seară, în biserica „Sfântul Ioan Gură de Aur” din cartierul clujean Mănăștur (paroh: Pr. Bogdan Marian), slujește Vecernia Mare cu Litie pentru cinstirea Sfântului Ioan Gură de Aur, apoi sfințește racla care va păstra fragmente din moaștele Sfântului, ocrotitorul parohiei. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

13 noiembrie

În Catedrala „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din municipiul Turda, asistă la slujba de Te Deum, apoi în sala de ședințe a Protopopiatului, din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, prezidează întâlnirea anuală de toamnă cu preoții din Protopopiatul Turda. Rostește un cuvânt ocazional. Este însoțit de pr. lect. univ. dr. Răzvan Perșa, cadru didactic la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

14 noiembrie

Program de audiențe la birou.

15 noiembrie

La ceas de seară, în biserica „Sfântul Nicolae” din localitatea Simionești (paroh: Pr. Paul-Adrian Marian), protopopiatul Bistrița, asistă la Vecernia Mare, apoi participă la întâlnirea cu tinerii din cadrul Asociației „Oastea Domnului” din Bistrița. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

16 noiembrie (Sfântul Apostol și Evanghelist Matei)

Cu prilejul hramului, în biserica „Sfântul Apostol și Evanghelist Matei” și „Sfinții români” din cartierul clujean Mănăștur (pa-

rohi: Pr. Mircea-Marian Andreica și Pr. Marian Cotețiu), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La ceas de seară, în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt duhovnicesc.

17 noiembrie

Participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial.

La ceas de seară, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia și rostește cuvântul de învățătură.

18 noiembrie

În sala de conferințe a Academiei Române Filiala Cluj-Napoca, participă la momentul festiv al lansării volumului „În dialog cu Inteligența Artificială”, al prof. Ioan Negruțiu, membru de onoare al Academiei Române.

19 noiembrie

Predă cursul de Practică Liturgică studenților din anul II de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

Program de audiențe la birou.

La Biblioteca Academiei Române din Cluj-Napoca, în cadrul „Galeriei Academice”, participă la conferința „Astra - Știința - Universitatea”, susținută de prof. univ. dr. Vasile Pușcaș, membru corespondent al Academiei Române.

PS Părinte Episcop Vicar Samuel Bistrițeanul oficiază Sfânta Liturghie cu prilejul prăznuirii Sfintei Ecaterina, Hramul Colegiului Ortodox Mitropolitul Nicolae Colan, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca 25 noiembrie, 2025.

20 noiembrie

Cu prilejul sărbătoririi a 200 de ani de la înființarea Academiei Ungare de Științe, fondată la 3 noiembrie 1825, în Aula Magna a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, participă la conferința aniversară „Bicentenarul Academiei Ungare de Științe”.

Primește vizita Excelenței Sale, domnul Lior Ben Dor, Ambasadorul Statului Israel în România.

La ceas de seară, în biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul clujean Mănăștur (parohi: Pr. Dan Dorian Cismaș, Pr. Nicolae Maja și Pr. Radu Onac), slujește Vecernia Mare cu Litie și rostește un cuvânt duhovnicesc. În continuare, participă la momentul festiv al lansării volumului „Răspunsuri mici la întrebări mari” al pr. prof. univ. dr. Gheorghe Remete, cadru didactic la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba-Iulia și membru corespondent al Academiei Române.

21 noiembrie (Intrarea în Biserică a Maicii Domnului)

Cu prilejul hramului, în biserica „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului” de la Coroana din municipiul Bistrița (parohi: Prot. Marius Pintican, Pr. Nicolae Feier și Pr. Vasile Beni), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La sediul Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud, al cotidianului „Răsunetul” și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România – Filiala Bistrița-Năsăud, realizează două emisiuni despre Postul Nașterii Domnului și Praznicul Nașterii Domnului, împreună cu Menuț Maximilian, managerul cotidianului „Răsunetul” și președintele Societății Scriitorilor.

22 noiembrie

La ceas de seară, în Amfiteatrul A. Angelescu a Facultății de Drept din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, participă la conferința „Altruism și empatie”, susținută de prof.

univ. dr. Mircea Miclea și arhid. lect. univ. dr. Adrian Sorin Mihalache, eveniment organizat de „Societatea Femeilor Ortodoxe” din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în vederea sprijinirii Centrului de Îngrijiri Paliative Pediatriche „Sfântul Hristofor” din Sânnicoră.

23 noiembrie

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din localitatea Jucu de Jos (paroh: Pr. Marius Abrudan), săvârșește Taina Sfântului Maslu și rostește un cuvânt duhovnicesc.

24 noiembrie

Participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial.

Seara, în Paraclisul „Sfinții Trei Ierarhi” al Colegiului Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca (slujitor: pr. Ionuț Arieșan), săvârșește Vecernia Mare cu Litie, pentru cinstirea Sfintei Mari Mucenițe Ecaterina, ocrotitoarea elevilor din ciclul gimnazial și primar al Colegiului Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca.

25 noiembrie (Sfânta Mare Muceniță Ecaterina)

Cu prilejul hramului Colegiului „Ortodox Mitropolitul Nicolae Colan”, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, în prezența elevilor și profesorilor prestigioase instituții de învățământ, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

26 noiembrie

Predă cursul de Practică Liturgică studenților din anul II de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

Program de audiențe la birou.

27 noiembrie

În biserica Mănăstirii „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din localitatea Scărișoara Nouă, județul Satu-Mare, asistă la Sfânta Liturghie, apoi în sala de conferințe „Sfântul Apostol Andrei” a așezământului monahal, împreună cu ierarhii din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului, participă la lucrările sinaxei monahale mitropolitane, prezidate de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei. Rostește un cuvânt ocazional.

28 noiembrie

Cu prilejul aniversării a 35 de ani de la reînființarea Vicariatului Ortodox Ucrainean din cadrul Patriarhiei Române și a sărbătoririi Sfântului Cuvios Paisie de la Neamț (potrivit calendarul nerevizuit), ocrotitorul acestuia, din încredințarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură, în biserica Vicariatului cu hramul „Înălțarea Sfintei Cruci”, din municipiul Sighetu Marmăției, județul Maramureș, apoi îl prezintă credincioșilor pe părintele Marius-Nicolae Lauruc, noul vicar al Vicariatului Ortodox Ucrainean din România.

În continuare, participă la momentul festiv al lansării volumului aniversar „Vicariatul Ortodox Ucrainean – 35 de ani de la reînființare. Istorie și perspective”, publicat cu sprijinul Asociației Dobrotoliubie.

29 noiembrie

La ceas de seară, în biserica „Sfântul Apostol Andrei” din municipiul Bistrița (parohi: Pr. Marius Crișan, Pr. Bogdan Oprea), slujește Vecernia Mare cu Litie pentru cinstirea Sfântului Apostol Andrei, cel Întâi Chemat, Ocrotitorul României și rostește un cuvânt duhovnicesc.

30 noiembrie (Sfântul Apostol Andrei)

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Sfânta Liturghie sub protia Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei. La final, adresează un cuvânt de felicitare cu ocazia aniversării zilei onomastice a Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei.

La ceas de seară, în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt duhovnicesc.

A consemnat Marian Șomlea, secretar de cabinet

IPS ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Noiembrie 2025

1 Noiembrie (Moșii de toamnă)

Cu prilejul Zilei pomenirii celor adormiți, în cimitirul din satul natal Oarța de Sus, județul Maramureș, oficiază slujba Parastasului de obște. Rostește un cuvânt de învățătură. Se reculege, preț de câteva clipe, la mormintele părinților și bunicilor.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” de la Oarța de Sus. Se întâlnește cu obștea. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

2 noiembrie

În Catedrala Mitropolitană, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În sala de festivități a Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, participă la recepția anuală oferită de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în cinstea membrilor Coralei Catedralei Mitropolitane. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul clujean Mănăștur (parohi: Pr. Dan Dorian Cismaș, Pr. Nicolae Maja și Pr. Radu Onac), oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Ana, fiica părintelui Arhidiacon Adrian Hodoroga. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotesesește întru duhovnic pe PC Pr. Andrei-Răzvan Botcă, de la parohia Țentea, protopopiatul Beclean.

3 noiembrie

În paraclisul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca (slujitor: Ierom. Grigorie Foltiș), în deschiderea Simpozionului Internațional dedicat Centenarului Patriarhiei Române și Anului comemorativ al duhovnicilor și mărturisitorilor ortodocși români, asistă la slujba de Te-Deum și adresează participanților un cuvânt de bun venit.

În Aula Mare a Facultății de Teologie, participă la sesiunea inaugurală a Simpozionului Internațional „O sută de ani de mărturisire și impactul lor pentru contemporaneitate”. Rostește o alocuțiune.

Cu prilejul împlinirii a 106 ani de la susținerea de către profesorul Vasile Pârvan al cursului inaugural al Universității Românești din Cluj și a 150 ani de la nașterea Reginei Maria, în sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor din Cluj-Napoca, asistă la Concertul aniversar susținut de „New Hope Orchestra”. Este însoțit de PC Pr. Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

4 noiembrie

În sala de festivități a Cercului Militar din Cluj-Napoca, prezidează conferința de toamnă cu preoții din protopopiatele Cluj-Napoca și Cluj. În Catedrala Mitropolitană, asistă la slujba de Te-Deum, iar la Cercul Militar rostește un cuvânt duhovnicesc.

La „Tunelul Timpului”, spațiul expozițional de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, în prezența preoților din cele două protopopiate clujene, participă la vernisajul expoziției dedicată Sfântului Preot Mucenic Liviu Galaction de la Cluj. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

În Aula Mare a Facultății de Teologie, participă la sesiunea finală a Simpozionului Internațional și la concertul aniversar susținut de Corala „Psalmodia Transylvanica” la împlinirea a 35 ani de la înființare. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În sala de festivități a Brigăzii Mobile de Jandarmi Cluj, participă la recepția oferită de domnul comandant, colonel Sebastian Clițan, în cinstea părinților protopopi din eparhie. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

5 noiembrie

Face o vizită pe șantierul de pictură în tehnica mozaic a Catedralei Mitropolitane. Este însoțit de domnul Sorin Augustin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Mântuitorului Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

6 noiembrie

În filia Diviciorii Mici a parohiei Măhal, protopopiatul Gherla, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Iustian, fiul părintelui paroh Onișor Gabriel Cîmpean. Rostește un cuvânt de învățătură.

IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei oficiază slujba resfințirii bisericii din Cornești, protopopiatul Gherla, 16 noiembrie 2025.

În sala mare a Centrului Cultural „Liviu Rebreanu” din Beclean, participă la Simpozionul Interjudețean „Școala și Biserica – încotro, în contextul actual”, organizat de Inspectoratul Județean Școlar Bistrița-Năsăud, Casa Corpului Didactic și Școala Gimnazială „Grigore Silași” din Beclean, prin implicarea directă a domnului profesor Vasile Marc. Rostește o alocuțiune.

7 noiembrie

Predă cursul de Spiritualitate Ortodoxă studenților din anul IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la examenul pentru ocuparea posturilor de preot la bisericuța din secția în aer liber a Muzeului Etnografic al Transilvaniei și la parohiile Jucu de Sus (protopopiatul Cluj) și Căpușul Mic și Căpușul Mare (protopopiatul Huedin).

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

8 Noiembrie (Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil)

Cu prilejul hramului, în biserica din cartierul clujean Dâmbul Rotund (parohi: Prot. Alexandru Constantin Ciui și Pr. Mihai Vasile Pop), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru diacon pe tânărul Savir Olar.

În curtea Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca (coordonator: Pr. Bogdan Chiorean), oficiază slujba Parastasului pentru pacienții mutați la Domnul în ultimul an. Rostește un cuvânt de mângâiere.

9 Noiembrie (Sfântul Ierarh Nectarie de Eghina)

Cu prilejul hramului, în biserica parohiei Dej V (paroh: Prot. Ioan Bufta), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Căpuș Mic, protopopiatul Huedin, pe diaconul Savir Olar. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Biserica „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din Năsăud (paroh: Prot. Ovidiu Sermeșan), oficiază Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Arsenie Dumitru și Anca Maria Sidor. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PCuv. Protos. Natanael Zanfirache.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

10 noiembrie

Prezidează conferința de toamnă cu preoții din protopopiatul Dej. În Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Dej (parohi: Pr. Gavril Gretinuc și Pr. Teodor Iuliu Leach), asistă la slujba de Te-Deum, iar în sala de ședințe a protopopiatului rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Lect. Univ. Dr. Răzvan Perșa, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

În sala de festivități a Școlii „Sfântul Stelian” din Bistrița (director: Pr. Tudor Iacob Mudure), prezidează consfătuirea cu profesorii de Religie din județul Bistrița-Năsăud. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Îi premiază pe elevii din județ laureați la concursurile pe teme religioase desfășurate în anul școlar 2024/2025, împreună cu profesorii coordonatori.

11 noiembrie

Prezidează conferința de toamnă cu preoții din protopopiatul Năsăud. În Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” (parohi: Pr. Florin Rusu și Pr. Lucian Greabu), asistă la slujba de Te-Deum, iar în sala de ședințe a protopopiatului rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Lect. Univ. Dr. Răzvan Perșa, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

În sala de festivități a „Courtyard by Marriott Hotel” din

Cluj-Napoca, participă la momentul festiv al lansării Proiectului „Lumina din deal – patrimoniu viu și dialog cultural în prima biserică ortodoxă a Clujului”, organizat de Parohia „Sfânta Treime” din Cluj-Napoca (parohi: Pr. Cons. Cristian Baci și Pr. Cătălin Florin Ghiț). Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PC Pr. Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

12 Noiembrie (Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni)

Cu prilejul hramului, în noua biserică a Mănăstirii „Sfânta Treime” de la Bichigiu, protopopiatul Năsăud, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru ieromonh, pe seama mănăstirii, pe ierodiaconul Atanasie Corchiș și întru diacon pe teologul Bogdan-Lucian Șoptorean. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Mântuitorului Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

13 noiembrie

La Liceul „Gheorghe Pop de Băsești” din Cehu Silvaniei, județul Sălaj, se întâlnește cu foștii colegi din Promoția 1967, cu prilejul revederii de 58 ani. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Participă la recepția oferită cu acest prilej.

În biserica din Cehu Silvaniei, oficiază slujba Parastasiului pentru profesorii și colegii mutați în eternitate. Rostește un cuvânt evocator. Este însoțit de fostul coleg de liceu și facultate Vasile Bob.

14 noiembrie

Predă cursul de Spiritualitate Ortodoxă studenților din anul IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În Biserica „Sfântul Prooroc Ilie” din Câmpia Turzii, protopopiatul Turda (paroh: Pr. Raul Rațiu), oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul, preot Simion Felviș. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

15 noiembrie

În biserica din Vultureni, protopopiatul Cluj, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Jucu de Sus, protopopiatul Cluj, pe diaconul Bogdan-Lucian Șoptorean. Hirotonește întru iconom stavrofor pe părintele paroh Vlad Ciceo. Conferă Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin” domnului primar Paul-Bogdan Cegan. Domnului jurist Marius Ciceo îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”, iar „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului” o acordă domnului inginer Vasile Onacă. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

16 noiembrie

Săvârșește slujba de resfințire a bisericii din Cornești, protopopiatul Gherla. Rostește un cuvânt de felicitare.

În biserica din Cornești, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru iconom stavrofor pe părintele paroh Ioan Zosin Jula. Domnului Andrei Pop îi conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, domnului Adrian Tarța îi conferă Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”, iar domnului Ioan Vădean îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”. Acordă „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului” domnului Gheorghe Pop. Este însoțit de PC Arhid. Cristian Adrian Deneș de la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

Face o vizită pe șantierul de renovare capitală a bisericii monument istoric, ctitorie a voievodului Mihai Viteazul din Lujerdiu, protopopiatul Gherla (paroh: Pr. Cornel Baciu).

În biserica Mănăstirii Râmeți, județul Alba, oficiază o slujbă funebă la căpătâiul adormitei întru Domnul Ierusalima Ghibu, fostă stareță. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotonește întru duhovnic pe PC Pr. Savir Olar de la parohia Căpușul Mare, protopopiatul Huedin.

17 noiembrie

Face o vizită pastorală în parohia Bucea, protopopiatul Huedin (paroh: Pr. Liviu Claudiu Agrijan).

18 – 19 noiembrie

Efectuează o vizită în Austria. Vizitează monumente turistice și bisericești.

20 noiembrie

În aula mare a Facultății de Teologie din Cluj-Napoca, în debutul ciclului Serilor Duhovnicești din acest Post al Nașterii Domnului, organizate de Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români, filiala Cluj, susține Conferința „Cuvânt către tineri” și răspunde întrebărilor venite din partea celor prezenți.

21 Noiembrie (întrarea în Templu a Maicii Domnului)

Cu prilejul hramului, în Biserica „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului” din Gherla (parohi: Pr. Vasile Ciciovan și Pr. Romulus Fabian Seiche), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru diacon pe tânărul Alin-Ardelean Mariș. Hirotonește întru iconom stavrofor pe PC Pr. Romulus Fabian Seiche. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

22 noiembrie

Săvârșește slujba de resfințire a bisericii din Mănăstireni, protopopiatul Huedin. Rostește un cuvânt de felicitare.

În biserica din Mănăstireni, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru iconom stavrofor pe părintele paroh Ionuț Sdrăbău. Domnului primar Ioan Condor îi conferă distincția „Crucea Transilvană”. Domnului Gicu Gânscă îi conferă Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”, iar doamnei Angela Goia îi conferă Ordinul „Mihai Vodă”. Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni” îl conferă domnului Grigore Botezan. „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului” o acordă doamnelor Florița Cachita, Aurora Gânscă și Doina Crețu. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei slujește Sfânta Liturghie cu prilejul resfințirii bisericii din Mănăstireni, protopopiatul Huedin, 22 noiembrie 2025.

În Amfiteatrul „A. Angheliescu” al Facultății de Drept a Universității „Babeș Bolyai” din Cluj-Napoca, asistă la Conferința „Altruism și empatie” susținută de prof. univ. dr. Mircea Miclea și arhid. lect. univ. dr. Adrian Sorin Mihalache, organizată de filiala Cluj a Societății Femeilor Ortodoxe, în sprijinul Centrului de Îngrijiri Paliative Pediatriche „Sfântul Hristofor” de la Sânniccoară, protopopiatul Cluj. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie.

23 noiembrie

Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură în biserica parohiei Cășeiu, protopopiatul Dej. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Căpușul Mare, protopopiatul Huedin, pe diaconul Alin-Ardelean Mariș. Hirotonește întru iconom pe părințele paroh Alexandru Marian Covaciu. Domnului primar Marinel Baias îi conferă „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului”. Domnului episcop Viorel Boldor îi conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”. Ordinul „Mihai Vodă” îl conferă pictorilor Constantin Bumbu și Liviu Bumbu, iar Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” îl conferă domnului Nicolae Tătar.

Săvârșește slujba de binecuvântare a amplexelor lucrări realizate la casa parohială din Cășeiu. Rostește un cuvânt de felicitare. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotonește întru duhovnic pe PC Pr. Bogdan Lucian Șoptorean, de la parohia Jucu de Sus, protopopiatul Cluj.

24 noiembrie

Face o vizită pe Bulevardul Muncii și pe Valea Chintăului din Cluj-Napoca, în vederea identificării locurilor pentru construirea de noi biserici. Este însoțit de PC Pr. Prot. Alexandru Constantin Ciui.

Participă la deschiderea oficială a „Retro Universe – Time travel Park” din Cluj-Napoca, amenajat în vederea adunării de fonduri pentru funcționarea Fundației „Echilibrium” care sprijină persoanele cu adicții. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt duhovnicesc.

25 noiembrie

La Chilia „Sfinții Părinți Atoniți Siluan și Sofronie” de la Lăzești, județul Alba, se întâlnește cu ieromonahul Rafail Noica.

26 noiembrie

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii, din Cluj-Napoca. Este însoțit de PC Pr. Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Domnului Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

27 noiembrie

La Mănăstirea „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” de la Scărișoara Nouă, județul Satu-Mare, se întâlnește cu ierarhii din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului. În biserica mănăstirii, asistă la Sfânta Liturghie.

În sala de ședințe a Mănăstirii de la Scărișoara Nouă, prezidează Sinaxa monahală mitropolitană. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În localitatea Hunedoara, se întâlnește cu ierarhii Episcopiei Devei și Hunedoarei, Preasfințitul Părinte Nestor și Preasfințitul Părinte Gherontie Hunedoreanul.

28 noiembrie

Pe altarul de vară al mănăstirii de la Prislop, județul Hunedoara, în sobor de arhierie, slujește la Sfânta Liturghie și participă la momentul solemn al proclamării locale a canonizării Sfântului Arsenie Boca.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

29 noiembrie

Săvârșește slujba de binecuvântare a paraclisului din incinta Așezământului pentru copii „Frumusețea adevăratei Ortodoxii” de la Cojocna-hotar.

În Paraclisul „Sfinții Tineri Anania, Azaria și Misail” din incinta Așezământului „Frumusețea adevăratei Ortodoxii”, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Dănuț Goga de la Biserica „Sfântul Apostol Toma” din cartierul clujean Mărăști.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

30 Noiembrie (Sfântul Apostol Andrei)

În Catedrala Mitropolitană, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

Primește la reședință oficialitățile centrale, județene și locale, civile și militare, preoți și credincioși veniți pentru a-l felicita cu prilejul zilei onomastice. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

A consenmat Arhid. Claudiu-Ioan Grama

Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor – apostol isihast

Pr. dr. Petru Buran

enumărați cercetători se apleacă asupra unuia dintre cele mai proeminente și autentice fenomene spirituale din România secolului trecut, și anume mișcarea *Rugului Aprins*. Evaluările și concluziile majorității sunt, de cele mai multe ori, rezonabile, pertinente, critice, laudabile, altele se lasă contaminate de aproximații, chiar inexactități sau speculații. Dincolo de stadiul cercetărilor conexe acestui subiect, rămâne o datorie, cel puțin, morală, de a evoca acele personalități emblematice care au lăsat tușe adânci și redutabile, atât pentru contemporani, cât și pentru memoria colectivă sau peste fresca istoriei. În ordinea aceasta se înscrie și figura ieroschimonahului Daniil Sandu Tudor, de numele căruia se leagă, am spune, aproape embrionar, proiectul spiritual amintit, la fel cum, destinul său tragic, deci și memorial, este marcat de luna noiembrie. Sfârșitul pământesc al părintelui Daniil Sandu Tudor se petrece în luna noiembrie, în temnița Aiudului.¹

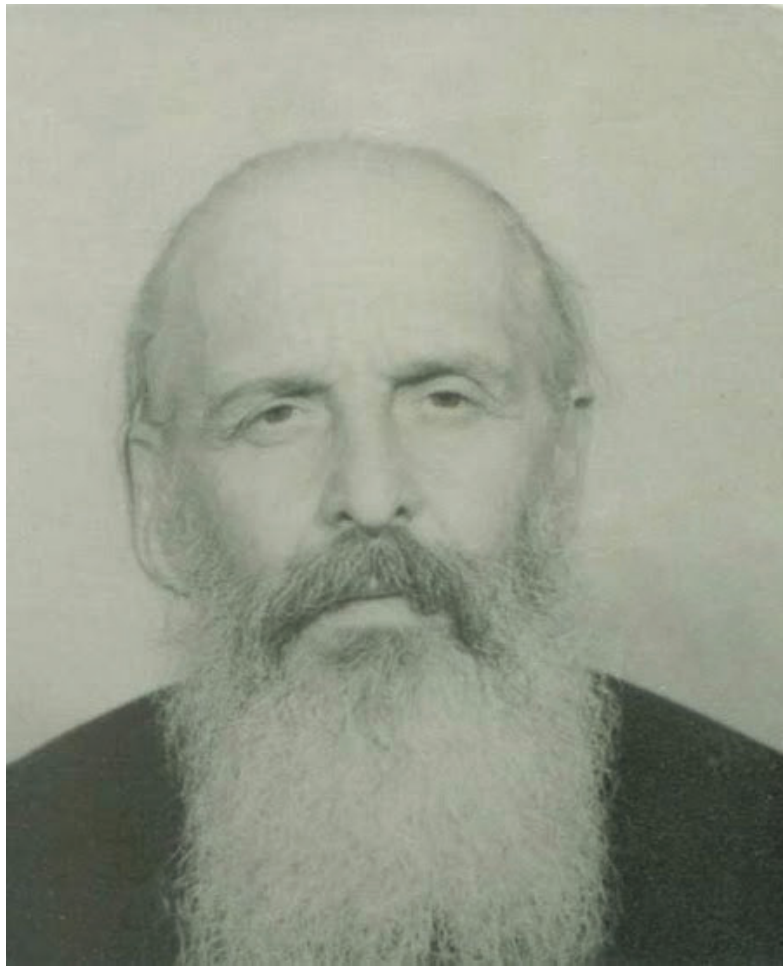
Asociația religioasă *Rugul Aprins al Maicii Domnului*, după denumirea ei oficială², a activat în perioada 1945-1948, în cadrul Mănăstirii Antim din București, apoi, clandestin, între anii 1954-1958, în diferite locații din capitală: Mănăstirea Plumbuita, Schitul Maicilor sau reședințele profesorului Alexandru Mironescu, Benedict Ghiuș, Constantin Joja, Olga Greceanu.

Testamentul mitropolitului ivirean Antim ajunge a fi implementat, la modul sistematic, pe la jumătatea secolului al XX-lea. Până la această vreme, obștea monahală asumase, singură, împlinirea lui. Noutatea survine în momentul în care un grup de mireni se atașează și integrează atât de mult în chinovia bucureșteană încât preiau din sarcinile executării prescripțiilor diatare. Nu este vorba de vreun angajament juridic, legalist sau artificial, ci de sintetizarea unui stil de viață plecând de la recomandările antimiene. Fenomenul ia, astfel, amploare prin vizionarismul participanților: dornici de *aventură spirituală*, cu deschidere mistagogică, în care taina căpăta – și nu ascundea – sens, flexibili între rigoarea Tradiției și libertatea spontană a spiritului, unde tribuna era pusă la dispoziția *verbului*, cuvântului, ca vehicul al *Predaniei*, combustibil pentru realizarea interioară și suport al *Adevărului*. Ctitorul ivirit se va replica în fiecare participant al *Asociației Rugul Aprins al Maicii Domnului* din anii '40-'50 ai secolului trecut.

Rămâne proverbială concluzia axiomatică a părintelui Ică jr. referitoare la actantul principal al mișcării spirituale antimiste, ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor, atunci când îl numește „înlăcărat apostol isihast din România anilor '40-'50”³. Acest apostolat isihast este desfășurat în vacarmul lumii, în centrul Capitalei, iar eforturile stareșului Daniil sunt conjugate cu cele ale duhovnicilor, prieteni ai lui. Părintele Benedict Ghiuș, duhovnicul intelectualilor

din București⁴, conform evaluărilor marelui editor de aghio-logie românească, Ioanichie Bălan, este considerat un atlet și performant al vieții isihaste, chiar dacă avea *handicapul* contextual al vieții: nu avea privilegiul pustiei cea învăluită în liniște profundă. Părintele Benedict Ghiuș „s-a format sufletește în cetate, întrecând pe mulți călugări trăitori în liniște”⁵. Isihasmul interiorizat depășea pe cel exterior.

Efortul, celui care semna în presa interbelică cu numele de *Sandu Tudor*, s-a concentrat pe propria realizare interioară pe care, de altfel, a și înfăptuit-o: „Ferice de omul acesta prin inima căruia a trecut ca o flacără rugăciunea”⁶, este mărturia prietenului său de suflet, Alexandru Mironescu. Acest om posedat și mistuit de rugăciune a lăsat o impresie puternică peste tot pe unde a trecut, încât alt ucenic și apropiat al său, stareșul Petroniu Tănase îl zugrăvește într-o frescă de sinaxar: „un îndrăgostit de frumusețile cele duhovnicești, un neobosit căutător de înțelesuri subțiri și adânci, mistuit de dorul celor înalte și rănit de dragostea vieții duhovnicești, în care s-a angajat cu toată ființa”⁷. Impostura a fost aspru sancționată de toți

cei de la Antim, pentru că, în primul rând, „sufletul mișcării Rugului Aprins”⁸, Sandu Tudor, se afla de mulți ani într-o cruciadă cu ipocrizia, superficialitatea, falsitatea, escrocheria, frivolitatea, formalismul și diletantismul.

Stareșul Daniil Sandu Tudor a fost o personalitate complexă, neconvențională, universală, familiar cu mediul ecleziastic, racordat la cel intelectual și cu un reflex meditativ transferat dinspre zona adițională în cea esențială a vieții. Beneficiar al unor oportunități excepționale – învecinarea cu câțiva oameni de formație altitudinală (Mitropolitul Tit Simeonia, Nae Ionescu, Alexandru Mironescu, Nichifor Crainic, Mircea Eliade, Constantin Noica,

Paul Sterian, Gala Galaction etc.), călătoria la Athos, talentul poetic aservit, parțial, religiosului – are geniul și intuiția de a profita la maximum de ele încât croiala sufletească brodată se mulează după constituția acestuia și atrage atenția celor mai rafinate și elevate gusturi. Experiențele extreme: *departelui* (pe mare), *limitei critice* (războiul), *periferiei* și a *marginalului* (muncitor, funcționar, profesor la sat), *eșecului* (divorț), *succesului* și *celebrității* (director de ziar), *spirituală* (Athos), fără a cuantifica existența omului consumată la umbra *obișnuitului* și *prozaicului*, l-au șlefuit și cizelat încât s-a lăsat convins de efemeritatea vieții și de stringența angajării într-o dinamică și traiectorie ascendentă care să-l branșeze la adevărurile imuabile și transcendente. Va deveni, pentru toți prietenii și cunoscuții săi, un apologet al preeminenței angajamentului spiritual dislocat din postura de accesoriu și ancorat în centrul vieții.

Mișcarea isihastă *Rugul Aprins al Maicii Domnului* de la Mănăstirea Antim rămâne principala ctitorie a ieroschimonahului Daniil Sandu Tudor. Se citesc creații literare proprii sau din alți autori consacrați, au loc dezbateri, evaluări critice, iar interdisciplinaritatea devine o platformă de dialog între domeniile de interes ale participanților. *Rugul Aprins* va deveni o *federație* în care-și vor găsi locul oameni de profesii diferite, proeminenți în domeniile lor de activitate, în care se vor armoniza tonalități variate și, cel mai important, va suprima granița dintre clerici și intelectuali, dintre religie și știință, dintre spiritualitate și cultură. E vorba de o federație eterogenă ca formă, dar omogenă în fond, deoarece fiecare nu a dezertat, nu a demisionat din viața publică – cu excepția liderului, Sandu Tudor –, și-a păstrat unicitatea și specificitatea personală, dar nici nu a considerat adeziunea la *Rugul Aprins* un simplu accesoriu. Fondul întâlnirilor, de care erau conștienți cu toții, se focaliza pe recuperarea și asimilarea tradiției isihaste centrată pe practica rostirii rugăciunii lui Iisus, ceea ce adesea și făceau, încât putem opina, fără rezerve, că Antimul a fost o *crstelniță* regenerantă și *anastasică* pentru cei mai mulți dintre participanți, unde cultura s-a *logodit* cu spiritualitatea.

Universul spiritual de la Antim configurat de el se va compune din câteva elemente specifice: isihasmul este miezul și esența spiritualității creștine; rugăciunea – centru al preocupărilor și „posibilităților”⁹ omului; rugăciunea neîncetată, ca mijloc de realizare a omului în umanitatea lui¹⁰; *democratizarea* practicii isihaste, a rostirii rugăciunii lui Iisus și de către laici; recuperarea și promovarea literaturii patristice; rarcordarea și înșurubarea într-un curent filocalic poate valida și garanta orto-doxia și orto-praxia”¹¹ vieții; monahul/creștinul este un om universal; imperativul trezirii unei vocații contemplative; fanatismul și ritualismul mușcăit pot fi contracarate doar prin plonjarea într-o aventură spirituală; hermeneutica se va deschide masiv spre simbolizare care înseamnă, de fapt, descifrare; instituționalismul va fi schimbat prin înfierea într-o familie spirituală, înrădăcinarea în viața liturgică; prietenia, ca și „formă de rezistență” și „insulă de încredere”¹².

Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor a crescut împreună cu ctitoria sa spirituală, mișcarea *Rugului Aprins*, pe care a girat-o de la un capăt la altul și a transformat-o într-un leagăn în care să crească oamenii atrași de cer.

¹ Certificat medical de constatare a morții acestuia, completat de personalul penitenciarului Aiud, este semnat în 17 noiembrie 1962. Cauza morții: hemoragie cerebrală. *Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității*, (în continuare: ACNSAS), fond Penal, 013495, vol. II, f. 173.

² *Arhiva Mănăstirii Antim*, dosar 141 (corespondența privind personalul Mănăstirii, 1945-1946), nr. înreg. 12/1946, f. 116. Precum și în: ACNSAS, fondul M.A.I., dosar 012956, *Dosarul Asociației „Rugul Aprins”* (dos. 5034, vol. 1).

³ IOAN I. ICĂ JR., „Nichifor Crainic și redescoperirea misticii în Ortodoxie în prima jumătate a secolului XX”, în NICHIFOR CRAINIC, *Cursurile de mistică. I. Teologie mistică. II. Mistica germană*, studiu introductiv și ediție de diac. Ioan I. Ică jr., Deisis, Sibiu, 2010, p. 100.

⁴ IOANICHIE BĂLAN, *Convorbiri duhovnicești, I*, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1993, p. 416.

⁵ IOANICHIE BĂLAN, *Convorbiri duhovnicești, I*, p. 416.

⁶ ALEXANDRU MIRONESCU, *Admirabila tăcere*. Jurnal (2 iulie 1967 – 29 septembrie 1968), ediție îngrijită și prefață de Marius Vasileanu, Eikon, Cluj-Napoca, 2014, p. 291.

⁷ PETRONIU TĂNASE, *Icoane smerite din Sfânta Ortodoxie românească*, Edit. Bizantină, București, 2002, p. 34.

⁸ PETRONIU TĂNASE, *Icoane smerite*, p. 35.

⁹ ALEXANDRU MIRONESCU, *Calea inimii. Eseuri în duhul Rugului Aprins*, prefață de Marius Vasileanu, Humanitas, București, 2019, p. 36.

¹⁰ ALEXANDRU MIRONESCU, *Calea inimii. Eseuri în duhul Rugului Aprins*, p. 30.

¹¹ ANCA MANOLESCU, „Ortopraxia”, în *Dilema veche*, 192 (15 octombrie, 2007).

¹² IOAN ALEXANDRU TOFAN, *André Scrima – un „gentleman creștin”*. Portret biografic, Humanitas, București, 2021, p. 37.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:

IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:

PS Episcop-vicar SAMUEL BISTRITĂNEANU

Membri:

Consilier cultural: Pr. dr. Cornel Coprean,

Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, Pr. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:

Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49

E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095

IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800

Banca Transilvania, Cluj (Revista RENASTEREA)

ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:

Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea-Gelu Buta, Darius Echim,

Arhid. Claudiu Ioan Grama, Protos. Maxim (Morariu),

Nicoleta Pălimaru, Elena Pârnu,

Marian Șomlea, Pr. prof. univ. Stelian Tofană,

Pr. Eugen Adrian Truța.

Întruparea Cuvântului în sufletele noastre

Alexandra-Mădălina Sălvan

In fragedă copilărie fiecare dintre noi am așteptat cu nerăbdare sosirea Moșului cu daruri care mai de care. De la cea mai frumoasă păpușă la cea mai nouă mașinuță, fiecare dintre noi aveam o dorință pe care o scriam cu ardoare Moșului. Anii trecând, dorințele noastre s-au schimbat sau poate s-au materializat în frumoasele decorațiuni care împodobesc orașele, în zecile de cumpărături sau în vizitele pline de zâmbete la rude și prieteni.

Dar chiar și așa, noi „sîl sărbătorim” cu adevărat pe Cel născut? Realizăm noi oare cine este Pruncul venit în lume pentru noi și pentru a noastră mântuire? Orbiți adesea de agitația care se instaură în jurul sărbătorilor uităm adevăratul motiv al Sărbătorii. După cum, cu mii de ani în urmă, oamenii L-au lăsat pe Prunc într-o iesle rece de animale, așa și astăzi Îl lăsam undeva afară, uitat, neavând loc sau poate nefăcând curat în ieslea sufletului pentru a-L primi. Având inimile înghețate, ne este greu să realizăm în adevăratul sens profunzimea Iubirii lui Dumnezeu pentru noi Care „așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16). Cum ar putea să ne iubească Cineva atât de mult încât să își dea Unicul Fiul pentru noi? Cum ar putea Cineva să ne iubească atât de curat?

Astfel, la plinirea vremii (Galateni 4, 4), Mântuitorul nostru Iisus Hristos a venit în lume. Venirea Sa nu a fost o venire neașteptată, ci mii de suflete L-au așteptat, proorocii și profeții vorbind mai înainte despre întruparea Sa din fecioară. Prin acestea, Fiul lui Dumnezeu, Fiul Fecioarei se face (Troparul praznicului Bunei Vestiri), venind să scoată sufletele noastre din negura păcatului. Sfântul Evanghelist Matei, în prologul Evangheliei sale, prezintă două idei fundamentale: Genealogia Mântuitorului și faptul că acesta a fost adorat de păgâni și respins de iudei. Sfântul Matei își fundamentează scrierea prin a arăta legăturile lui Hristos cu bărbați mari ai timpurilor trecute. Acest obicei de a prezenta înaintașii unei personalități nu era străin, chiar Moise arătând în cartea sa genealogia neamului omenesc de la Adam până în vremurile sale. Promisiunea făcută lui David, aceea că Mesia Se va naște din neamul lui, a făcut simțită nevoia alcătuirii tablourilor genealogice și asupra familiei lui David „...Iesei a născut pe David regele; David a născut pe Solomon...” (Matei 1, 6).

Imediat după enunțarea genealogiei, evanghelistul relatează evenimentul Nașterea Domnului, aducând argumente veterotestamentare în susținerea Mesianității Pruncului: „Și tu, Betleem, pământul lui Iuda, nu ești nicidecum cel mai mic între căpeteniile lui

Iuda, căci din tine va ieși Conducătorul care va paște pe poporul Meu Israel” (Miheia 5, 1), și a evenimentelor care au înconjurat venirea Sa în lume. Asemeni lui Luca, Matei consemnează locul nașterii – Betleemul Iudeii (numit și Casa pâinii după fertilitatea locului), cât și timpul în care s-a petrecut, „în zilele lui Irod regele.” Un detaliu demn de menționat este acela că Hristos a fost adorat de păgâni și respins de Iudei.

O dată cu încredințarea în vis de la Îngerul Domnului că Pruncul ce s-a zămislit este de la Duhul Sfânt, având și poruncă de la Cezarul August ca fiecare să se înscrie în cetatea sa (după cum consemnează Sfântul Evanghelist Luca), Iosif a luat-o pe Preasfânta Fecioară și au mers să se înscrie. Zilele împlinindu-se, Maica Domnului L-a născut, L-a înfășat și L-a culcat pe Răscumpărătorul nostru într-o iesle, întrucât „nu mai era loc de găzduire pentru ei” (Luca 2, 7).

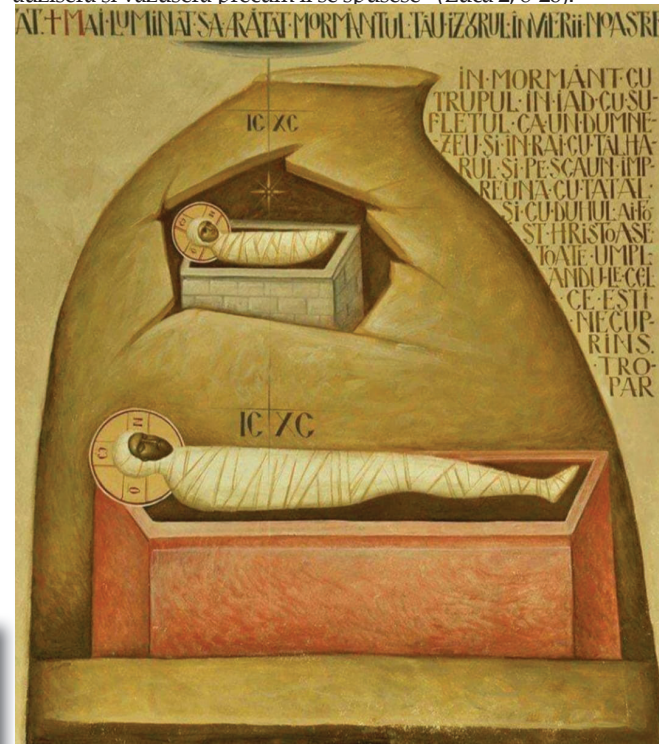
Un alt eveniment care a precedat Nașterea a fost arătarea Stelei și călăuzirea magilor prin intermediul acesteia. Despre această arătare Sfântul Ioan Hrisostomul afirmă că, de fapt, nici nu a fost o stea, ci o putere nevăzută, Dumnezeiască, care a luat numai chip de stea, fapt care se poate vedea, în primul rând din mersul ei. Mișcarea stelei nu era o mișcare firească unui corp ceresc ci, atunci când magii stăteau și ea stătea, iar când aceștia mergeau și ea mergea, călăuzind precum stâlful de foc în pustie odinioară. „Steaua” magilor nu ar fi putut fi o simplă stea, ci un miracol, o minune care s-a produs după niște legi care depășesc puterea noastră de înțelegere. Cert este că aceasta a reușit să atragă atenția magilor care erau cel mai probabil niște preoți păgâni, cunoscători totuși a profețiilor mesianice și care se ocupau cu studierea cerului, a mișcării astrelor: „Am văzut la Răsărit steaua Lui și am venit să ne închinăm Lui” (Matei 2, 2).

Înțelegând descendența regală a Pruncului și importanța Sa deosebită, cei trei magi au adus daruri: aur – ca unui împărat, tămâie – ca unui Dumnezeu și smirnă – ca unui Om ce avea să moară. Înseși darurile aduse exprimau ceva din Persoana divino-umană a lui Iisus, adică cele două firi – dumnezeiască și omenească. Despre acestea, Sfântul Ioan Gură de Aur consemna următoarele: „După cum un om care stă la mijloc între doi oameni îi unește pe aceștia întinzându-și mâinile și spre unul, și spre altul, tot astfel și Fiul lui Dumnezeu a unit firea cea veche cu cea nouă, firea dumnezeiască cu cea omenească, pe cele ale Lui cu cel ale noastre”.

În Sfânta Evanghelie după Luca, se menționează că cei care îi aduceau slavă Pruncului au fost păstorii, oameni simpli deveniți martori ai celei mai vestite Nașteri din întreaga lume, Nașterea Mântuitorului. „Și în ținutul acela erau păstori, stând pe câmp și făcând de strajă noaptea împrejurul turmei lor. Și, iată, îngerul Domnului a stătut lângă ei și slava Domnului a strălucit împrejurul lor, și ei s-au înfricoșat cu frică mare. Dar îngerul le-a zis: Nu vă temeți. Căci, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul. Că vi s-a născut azi Mântuitor, Care este Hristos

Domnul, în cetatea lui David. Și acesta va fi semnul: Veți găsi un prunc înfășat, culcat în iesle. Și deodată s-a văzut, împreună cu îngerul, mulțime de oaste cerească, laudând pe Dumnezeu și zicând: Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire! Iar după ce îngerii au plecat de la ei la cer, păstorii vorbeau unii către alții: Să mergem dar până la Betleem, să vedem cuvântul acesta ce s-a făcut și pe care Domnul ni l-a făcut cunoscut. Și, grăbindu-se, au venit și au aflat pe Maria și pe Iosif și pe Prunc, culcat în iesle. Și văzându-L, au vestit cuvântul grăit lor despre acest Copil. Și toți câți auzeau se mirau de cele spuse lor de către păstori. Iar Maria păstra toate aceste cuvinte, punându-le în inima sa. Și s-au întors păstorii, slăvind și laudând pe Dumnezeu, pentru toate câte auziseră și văzuseră precum li se spusese” (Luca 2, 8-20).

Cât primim în inimile noastre cele relatate? Cât am pregătit ieslea sufletului nostru pentru slăvita Naștere a lui Hristos? Ce dar mai mare putem primi decât dragostea și mântuirea venită prin Prunc? Întruparea Iubirii Dumnezeiești S-a întâmplat întrucât Însăși Iubirea vrea să ne împace cu Tatăl, să ne ducă în casa Tatălui unde multe localuri sunt.

Nașterea Mântuitorului nu este doar un eveniment istoric petrecut într-o iesle modestă, ci este clipa în care veșnicia a coborât pe pământ, în aceasta ascunzându-se însăși esența iubirii divine: un Dumnezeu Care nu rămâne departe, Care nu rămâne indiferent la durerea și la tânguirea fiilor Săi; un Dumnezeu care își așteaptă TOȚI fii și TOATE fiicele să se întoarcă la lumină. Nașterea Domnului este începutul mântuirii noastre. Fără Betleem nu ar fi fost Golgota, fără iesle nu ar fi fost mormântul, iar fără Jertfa lui Hristos nu ar fi fost înviere.

Astfel, în întâmpinarea Iubirii în sufletele și inimile noastre să încercăm să ne aducem aminte de surorile noastre și de frații aflați poate în singurătate, în suferință; să ne rugăm pentru ei și să le bucurăm chipurile întristate cu versurile colindelor care vestesc Nașterea Bucuriei. Să încercăm ca, în locul cadourilor scumpe, să îi bucurăm pe copii oferindu-le cel mai de preț dar: Sfânta Împărtășanie. Să-i învățăm care este esența Sărbătorii Crăciunului. Să dăm libertate Fiului lui Dumnezeu să Se nască în inimile și în sufletele noastre, să vindece rănile care ne dor și să ne ducă spre veșnica bucurie a Împărăției. Postul premergător Crăciunului să ne fie prilej de urmare a lui Hristos și de amintire a celor dragi sau chiar și a celor care nu au pe nimeni; să fim motivul cuiva de a simți bucuria Sărbătorilor și a Nașterii și chiar de a simți Iubirea, având certitudinea că Hristos nu uită pe nimeni, deși noi, mulți, Îl uităm afară. Să ne ajute Bunul Dumnezeu, împreună cu Preacurata Născătoare și cu toți Sfinții, să rostim și noi precum îngerii „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!” (Luca 2, 14) și să vestim Nașterea Pruncului tuturor celor care ne ies în cale, laudându-L și preamărindu-L.

Crăciunul, al cincilea anotimp

Daria-Maria Călugăru

Leroada Crăciunului este una cu totul deosebită, fiind susținută de un post plin de bucurii. Datorită tuturor pregătirilor pentru întâmpinarea Nașterii Pruncului Cel Sfânt, atmosfera de o încălzire duhovnicească aparte din preajma mării Sărbători face ca acest răstimp să fie considerat al cincilea anotimp din an. Primăvara are frumusețea, toamna are nostalgia ei, iar Crăciunul, deși e în decembrie, se simte ca o lume distinsă. Colindele, mirosul de colaci, împodobirea bradului formează un ansamblu diferit de restul iernii.

În Postul Crăciunului se simte prezența acestui al cincilea anotimp prin toate pregătirile celor care înțeleg esența acestei Sărbători. În acest sens, membrii ASCOR Cluj-Napoca organizează diverse activități care aduc bucurii atât voluntarilor, cât și tuturor celor din jur.

Cunoscuta campanie „Dăruind vei dobândi” se desfășoară și anul acesta între 24 noiembrie și 10 decembrie. Scopul este să le dăruim prilejuri de bucurie copiilor cu o situație materială precară. Se muncește din greu, dar numai așa ne asigurăm că pachetele ajung în siguranță la destinatari. În vederea unei bune organizări, responsabilitățile s-au distribuit pe departamentele asociației. Tinerii implicați îi abordează pe preoții din cadrul Mitropoliei pentru primirea listelor cu copiii defavorizați din parohiile lor. De asemenea, verificăm necesitatea pregătirii pachetelor și pentru cei din spitale. Apoi, sortăm și transportăm darurile înspre și dinspre locurile de depozitare, iar, o dată ce acestea sunt verificate, sunt pregătite să fie trimise spre beneficiari. Încântare găsim în orice jertfă, iar pentru orice lucru mărunț putem fi recunoscători.

O altă activitate în plină desfășurare este colindatul. În această perioadă, se fac permanente repetiții pentru a avea corzile vocale încălzite, atât pentru colindatul prin spitale, prin penitenciare, în pelerinaje și în alte locuri cu însemnătate, cât și pentru liturgiile misionare. Prima participare la liturgiile din acest post a avut loc în duminica de pe 23 noiembrie, în Gilău, gazda fiind părintele Mircea Matei. Bucuria a fost menținută prin

interacțiunile cu oamenii din parohie, importantă fiind prezența fiecăruia. Astfel, accentul a căzut pe experiența trăită, care a fost cu totul deosebită.

Rămânând în același registru, o activitate care nu lipsește în perioada Postului Crăciunului este organizarea conferințelor duhovnicești destinate studenților și publicului larg. În prima joi din post, cu ocazia serii de Ajun a sărbătorii Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei a fost invitatul primei conferințe intitulată „Cuvânt către tineri”, care s-a desfășurat în Aula Magna a Facultății de Teologie Ortodoxă. S-a discutat despre Postul Nașterii Domnului și despre ce înseamnă de fapt tot procesul de pregătire în așteptarea mării Sărbători. De aici putem desprinde cât de important este să păstrăm moștenirea duhovnicească pe care am primit-o. Orice preocupare de acest fel nu este de mare folos. Întâlnirile duhovnicești reprezintă pentru tineri prilejuri de descoperire a noi înțelesuri și de profunzimi teologice. Invitații ne îndeamnă că este nevoie să fim mărturisitori curajoși ai adevărilor credinței noastre ortodoxe, ne îndeamnă să nu fim indiferenți față de valorile drepte credințe, numindu-ne creștini doar în formularele de recensământ.

Nădăjduim că toate activitățile desfășurate de ASCOR Cluj-Napoca, dar și de comunitatea Bisericii Studenților, aduc oamenii mai aproape de Dumnezeu. Iar noi, tinerii, nu vom avea tihnă până ce nu ne vom îndeplini activitatea misionară cât mai responsabil și cât mai implicat.

Elemente păgâne în colindele actuale

Bogdan Herțeg

Sufletul românului este, în forma lui nealterată, simplu și sensibil, cu dor de copilăria petrecută la sat sau în micile orașe, târguri. La momentul lor potrivit, colindele alină nostalgia timpului pierdut. Ele parcă vin din alt timp, unul în care ulițele satului sau străzile pietruite ale târgurilor se umpleau iarna de o bucurie care se dorea împărtășită prin cântece învățate din bătrâni. Această pornire firească a omului de a-și retrăi afectiv amintirile cosmetizate despre copilărie are o cauză mult mai profundă. Căci nu trupul își dorește fragilitatea pe care o avea în copilărie, ci sufletul este chemat să devină curat ca al unui copil.

Din păcate, în starea omului de acum astfel de chemări existențiale sunt cu greu conștientizate, fiind reduse, desfigurate la porniri fiziologice în plan trupesc sau, cel mult, la resorturi psihologice în plan afectiv. Cântecele de prăznuire a Nașterii Domnului pot acoperi o funcție mult mai profundă decât cea de suport în rememorare. Și, într-adevăr, unii cântă și ascultă colinde de dragul lui Hristos. Dar pentru aceasta ele nu trebuie ancorate în copilăria celui care cântă sau ascultă, ci în copilăria Mântuitorului. Și pentru un asemenea act revelator trebuie înlăturate atât părțile negative ale afectului personal, cât și raportările false la Adevăr. Fără o luptă cu neputințele, cu pornirile pătimase și fără o luptă cu lipsa de cunoaștere, omul nu poate primi revelația. Nu este de mirare că numeroase colinde de Crăciun eșuează în funcționalitatea creștină, fiind, cel puțin în unele puncte, pătimase și purtătoare de elemente păgâne.

La nivelul pornirilor pătimase putem întâlni îndrăzneala care știrbește evlavia. De exemplu, bucuria creștină primește aspecte oarecum ludice, în rugăciuni jucăușe precum: „Domnul sfânt să ne ajute, / La covrigi și la nuci multe”, într-un cântecel interpretat uneori cu solemnitatea unui imn, chiar dacă are în centru întrebarea cu note impertinente: „Ne dați, ne dați, ne dați ori nu ne dați?” (în *Bună dimineața la Moș Ajun!*).

La nivelul necunoașterii identificăm antropomorfizarea, rezultând Moș Crăciun și Moș Ajun dintr-o pornire ce are iz de zeificare. În plus, sunt preluate din inerție elemente cu origine incertă, neînțelese,

precum misteriosul *ler*, care a fost asociat și cu divinitatea domestică Lar din mitologia romană, fiind puțin cunoscută și asumată ipoteza, plauzibilă, a originii termenului *ler* din cuvântul ebraic: halleluiah. Grav este că validarea colindelor care conțin elemente păgâne și neputințe în înțelegerea nucleului creștin se face prin adăugirea lor în slujbe religioase ortodoxe. Această includere pentru unii poate părea inofensivă. În fapt, acceptarea lor în Biserică duce la validarea tacită a superstițiilor domestice care însoțesc aceste cântări.

Cei care s-au întărit în credință se pot gândi că își pot menține rugăciunea în biserică, trecând peste imaginarul colindelor care au conținut discutabil, și, în consecință, problema ridicată este una marginală. În primul rând, această abordare este una centrată pe propria persoană. Astfel, dincolo de implicațiile decisive menționate anterior, problematica devine valabilă dacă îi avem în vedere și pe cei care vin rar la biserică, pe cei începători în tainele Ortodoxiei. Doar grija față de ceilalți respectă faptul că în realizarea primilor pași ai drumului duhovnicesc orice semn greșit poate duce la rătăcire.

În al doilea rând, indiferent de treapta credinței pe care se află cineva, acesta oricând poate fi furat de darurile pe care nu și le păzește. Colindele sunt create prin gândirea poetică; dar această gândire trebuie legată de Adevăr, căci, am putea spune, precum trupul, poezia este o bună slugă, dar un rău stăpân. Construim deseori în mod figurat. Dar, în timp, gândirea trage înapoi elanul figurării, ajungându-se în loc de transfigurare la *desfigurare*. Gândirea are tendința de a scădea, de a se limita la plasticitatea elementelor cu care a construit, iar unele colinde au devenit cale de intrare a acestui proces în biserică și în conștiințe.

Colinda este o specie folclorică de nivel înalt care izvorăște cu adevărat și se desăvârșește în trăirea creștină. Iar dacă elemente păgâne s-au strecurat, ele au putut fi transfigurate în plan creștin. Transfigurarea constă în trecerea actului cultural dincolo de păgânism și ancorarea lui în revelația Adevărului. Totuși, colinda rămâne o specie care poate transpune diverse conținuturi. În ultima perioadă vedem tot mai acceptată ideea că o colindă este de la sine un text sacru. Această concepție reprezintă o navitate duhovnicească prin care se suspendă discernământul în crearea și receptarea colindelor. Astfel, elemente păgâne, vechi și noi, ajung să fie vehiculate în cadrul unor tradiții discutabile din punctul de vedere al Adevărului. Grav este că aceste tradiții se împletesc tot mai ușor cu o neotradiție bisericească, dar mai grav este că aceste colinde cu elemente păgâne devin validate social prin cântarea lor în biserică.

Nu este în sine rău faptul că sunt incluse colinde în cadrul unor slujbe speciale, contribuind la resimțirea bucuriei marilor revelații creștine. Totuși, trebuie să vedem care colinde sunt preluate și în ce duh.

Preoții care acceptă și chiar îmbrățișează ideea includerii colindelor în Sfânta Liturghie și în cadrul altor slujbe se gândesc, de bună seamă, la un dialog cu credincioșii, la o cale de a atrage enoriașii la biserică măcar în zilele de prăznuire a Nașterii Mântuitorului. Dar nu spectacolele aduc, pe termen lung, oamenii la biserică. Harul Domnului este cel care unește omul cu Biserica. Prin urmare, preoții ortodocși nu trebuie să devină organizatori de concert pe gustul spectatorilor, ci oameni cu har și discernământ. Aceasta este menirea și lucrarea lor fundamentală.

La rândul lor, enoriașii nu trebuie să devină spectatori, exteriori trăirii lui Dumnezeu în rugăciune comună. Nu trebuie puși în poziția de judecători ai unui act artistic. Sfânta Liturghie nu este spațiu de negociere. În momentul de față este tardivă transcenderea credințelor populare. Poporul român nu mai trebuie încreștinat a doua oară. Această abordare a avut sens în ridicarea omului din monolitul concepțiilor păgâne. Acum nu mai trebuie recuperate și expuse fragmentele monolitelor sparte de revelația Adevăratului Dumnezeu. Trebuie să fim conștienți că e necesar a fi scoase din biserică elemente aferente vechilor și noilor mitologii, ca să nu mai fie justificate replici deștepate, precum cea din romanul *Marele singuratic* de Marin Preda: „Acuma e păgânismul de după Cristos. În fond ne plac obiceiurile, care sunt frumoase, dar nu mai credem în minunea învierii. Ce să facem, asta e situația! Eu personal nu mai cred. Dar dumneata [...]?”.

Echipa: Tatiana Onilov, Eliza-Adelina Purcaru, Iulia Anamaria Mureșan, Romina Sopoian, Bogdan Herțeg, Nicoleta-Andreea Sicoe

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com